

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylöl 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	6
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	11
7.	DENETİM BULGULARI.....	12
8.	EKLER.....	47

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1: İstihdam Şekline Göre 2023 Yılı Personel Tablosu.....	2
Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Ödenek - Gider Gerçekleşmeleri Tablosu.....	3
Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri Tablosu.....	3
Tablo 4: İş Sağlığı ve Güvenliği Yazışmaları Tablosu	18
Tablo 5: İhaleye Tabi Sahaların İhale Taban Bedelini Belirleme Formülleri.....	33

KISALTMALAR

BKMYBS	:	Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi
COSO	:	The Committe of Sponsoring Organizations
ÇED	:	Çevresel Etki Değerlendirmesi
EYS	:	Entegre Yönetim Sistemi
GYMY	:	Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği
ICSID	:	International Centre for Settlement of Investment Disputes (Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi)
İPC	:	İdari Para Cezası
İKİYK	:	İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu
KATP	:	Kamu Alacakları Tahsilat Platformu
KEP	:	Kayıtlı Elektronik Posta
KOS	:	Kontrol Ortamı Standartları
MAPEG	:	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
MİGEM	:	Maden İşleri Genel Müdürlüğü
PİGM	:	Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
UETS	:	Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi
QDMS	:	Kalite ve Entegre Yönetim Sistemi Yazılımı

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Kurumun Taşınır Kayıtlarının Fiili Durumu Yansıtmaması ve Mevzuata Aykırı Taşınır Uygulamalarının Bulunması

B. Diğer Bulgular

1. Alınan Çevre Uyum Bedellerinin Maden Sahalarında İşletme Sonrası Yapılacak Rehabilitasyon Çalışmalarının Maliyetini Karşılama Yetersiz Kalması

2. Kurum ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Arasında Maden Sahalarındaki İş Sağlığı ve Güvenliği Konusu Başta Olmak Üzere Kritik Konularda İletişimin Geliştirilmesi İhtiyacının Bulunması

3. Kurumda Benzer Hatalardan ve Aynı İçerikli Hukuk Davaları Kaynaklı Bütçesel Yükün Devam Etmesi

4. Kurumda Toplu Sözleşme Kapsamında Sadece Belirli Personele Tanınan Giyim Yardımının Tüm Personele Yapılması ve Aynı Olması Gereken Yardımın Nakit Benzeri İşlemlerle Dağıtılması

5. Maden ile İlgili İzin Taleplerinin Reddedilmesine İlişkin İdari İşlemlerin Yeterli Düzeyde Gerekçeye Yer Verilmemesi Nedeniyle Hukuki İhtilaflara Konu Edilmesi

6. Maden Sahaları ile İlgili Kurumca Yapılan İhalelerde Taban İhale Bedeli Belirleme Konusunda Bağlayıcı Objektif Standartların Olmaması

7. Radyoaktif Mineraller, Radyoaktif Maddeler, Nadir Toprak Elementleri ve Nadir Toprak Minerallerinin Devlet Eliyle Aranıp İşletilmesine Dair Yasal Mevzuat Düzenlemesi Yapılması İhtiyacının Bulunması

8. Rödövans Sözleşmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevreye Uyum ve Etki, Halk Sağlığı Gibi Konularda Asgari Standartlar İçeren Tip Sözleşme ve Bu Şekilde Bir Sözleşmeyi İçeren Mevzuat Bulunmaması

9. Ruhsatı Hükümden Düşen ve Terk Edilen Maden Sahalarında Yapılan Rehabilitasyon/Çevre ile Uyum Çalışmalarının İcrasında ve Takibinde Eksiklikler Bulunması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

9 Temmuz 2018 tarih ve 30473 üçüncü mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 118’inci maddesi ile Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM) ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PİGM) kaldırılmış ve bu iki Genel Müdürlük birleştirilerek bu Genel Müdürlüklerin görev, yetki ve sorumluluklarını haiz Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) kurulmuştur. 15 Temmuz 2018 tarih ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile MAPEG’in teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bağlı kuruluşu olan MAPEG'in kurulumu 7 Aralık 2018 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır.

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG), 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin hüküm ve tasarrufu altında olan maden ve petrol kaynaklarının, milli menfaatlere uygun olarak aranmasını, işletilmesini, geliştirilmesini, üretilmesini, kaynakların ülke yararına kullanılmasını sağlamak, temel ilke ve politikaların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bilimsel, teknik ve idari çalışmaları yapmak, düzenlemek, desteklemek, koordine etmek ve denetlemek üzere kurulmuştur.

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü kurum faaliyetlerini yönlendiren ana mevzuat aşağıdadır;

- 3213 sayılı Maden Kanunu,
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,
- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu,
- 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu,
- 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı 4 nolu Kararnamesi,
- 21.09.2017 tarihli ve 30187 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Maden Yönetmeliği,
- 21.06.2005 tarihli ve 25852 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği,

• 15.07.2015 tarihli ve 29417 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Maden Atıkları Yönetmeliği,

• 23.05.2018 tarihli ve 30429 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Maden Bölgelerine ve Ruhsatların Taşınmasına İlişkin Yönetmelik.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG), Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz, özel bütçeli bir kuruluştur. Genel Müdürlük görevlerini, Genel Müdüre bağlı Özel Kalem Müdürlüğü, Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Personel Dairesi Başkanlığı, İç Denetim Birim Başkanlığı ve 3 Genel Müdür Yardımcısına bağlı 18 Daire Başkanlığı vasıtasıyla yürütmektedir.

İstihdam şekline göre personel sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: İstihdam Şekline Göre 2023 Yılı Personel Tablosu

İstihdam Şekli	Personel Sayısı	Açıklama
Memur	510	657 sayılı Kanuna tabi personel
Sözleşmeli - 4/B	75	Yeraltı Maden Uzmanları
Sözleşmeli - 4/B	9	Diğer Sözleşmeli Personel
Geçici Görevli	15	Bakanlık ve diğer kurumlardan görevlendirilen
Sürekli İşçi	91	Temizlik, güvenlik, kalorifer, tesisat, veri girişi, tarama
GENEL TOPLAM	700	

1.3. Mali Yapı

MAPEG Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olup 5018 sayılı Kanun'a ekli II sayılı cetvelin B kısmında yer alan özel bütçeli bir idaredir. Özel bütçeli idareler, bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen kamu idareleridir.

2023 Yılı Bütçe Kanunu ile Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesine 682.100.000,00 TL öz gelirler, 20.000.000,00 TL net finansman ve 326.273.000,00 TL Hazine yardımı olmak üzere toplam 1.028.373,00 TL gelir ve 1.028.373,00 TL ödenek tahsis edilmiştir. MAPEG' in 2023 mali yılı sonu bütçe ödeneği, başlangıç bütçesine yıl içinde

eklenen 1.066.289.063,76 TL ödenek ile 2.094.662.063,76 TL olmuştur.

Yıl sonu bütçesinden yapılan 38.902.285,00 TL tenkis ve düşüm sonucunda nihai bütçe ödeneği 2.055.759.778,76 TL olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı bütçe gider gerçekleştirmelerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda özet olarak yer almaktadır.

Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Ödenek - Gider Gerçekleşmeleri Tablosu

Giderler	Başlangıç Ödeneği (TL)	Eklenen (TL)	Düşülen (TL)	Toplam Ödenek (TL)	Yıl Sonu Gerçekleşme (TL)	Yıl Sonu Gider Gerçekleşme Oranı (%)
Toplam Gider	1.028.373.000,00	1.066.289.063,76	38.902.285,00	2.055.759.778,76	2.048.685.574,91	99,65
01-Personel Giderleri	173.106.000,00	88.909.190,00	3.681.890,00	258.333.300,00	258.316.013,58	99,99
02-Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	31.023.000,00	9.422.000,00	1.380.000,00	39.065.000,00	39.048.732,91	99,95
03-Mal ve Hizmet Alım Giderleri	50.696.000,00	321.323.578,76	8.028.100,00	363.991.478,76	361.789.537,74	99,39
05-Cari Transferler	696.480.000,00	601.890.000,00	0,00	1.298.370.000,00	1.298.302.966,37	99,99
06-Sermaye Giderleri	75.000.000,00	44.744.295,00	23.744.295,00	96.000.000,00	91.228.324,31	95,02
08-Borç Verme	2.068.000,00	0	2.068.000,00	0	0	0,00

2023 yılı başlangıç bütçesinde öngörülen 682.100.000,00 TL öz gelir 1.416.613.735,82 TL olarak gerçekleşmiş, öngörülen 326.273.000,00 TL Hazine yardımı 676.373.000,00 TL gerçekleşmiş ve öngörülen 20.000.000,00 TL net finansman kurum içi finansman ihtiyacı nedeniyle 136.073.778,76 TL olmak üzere toplam gelir gerçekleşmesi 2.229.060.514,58 TL olmuştur. 2023 yılı bütçe gelir gerçekleştirmelerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda özet olarak yer almaktadır.

Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri Tablosu

Bütçe Geliri (TL)	Gelir Tahmini (TL)	2023 Yılı	
		Gerçekleşme	
		Miktar (TL)	(%)
Hazine Yardımı	326.273.000,00	676.373.000,00	207,3
Diğer Hizmet Gelirleri	70.000.000,00	247.055.099,75	352,94
Maden Arama Ruhsat Bedeli Gelirleri	160.000.000,00	289.892.864,23	181,18
Maden İşletme Ruhsat Bedeli Payları	290.000.000,00	514.378.324,91	177,37
Ruhsat Taban Bedeli Gelirleri	160.000.000,00	292.655.858,00	182,91
Diğer Çeşitli Gelirler	2.100.000,00	72.631.588,93	3.458,65
Net Finansman	20.000.000,00	136.073.778,76	680,37
Bütçe Geliri Toplamı	1.028.373.000,00	2.229.060.514,58	216,76

MAPEG 2023 Yılında e-Maden uygulamasına geçmesi nedeniyle Maden Ruhsat İhalelerine talep artmış ve bunun karşılığında Talep Bedelleri, Diğer Hizmet Gelirleri ve Arama Ruhsat Gelirleri ile İşletme Ruhsat Gelirlerinde tabloda da görüleceği üzere öngörülenden fazla gelir gerçekleşmiştir.

Genel Müdürlüğün Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre 2023 Yılında Giderler Toplamı 1.994.138.759,17 TL ve Gelirler Toplamı 2.260.610.837,27 TL olup İndirim İade İskonto Toplamı ise 12.443.440,81 TL'dir. Böylece kurumun Net Geliri 2.248.167.396,46 TL olmuştur. MAPEG'in 2023 Yılı Net Olumlu Faaliyet sonucu ise 254.028.637,29 TL olarak gerçekleşmiştir.

MAPEG'in gelir kalemleri Hazine yardımı, net finansman ve öz gelirlerinden oluşmakta olup kurumun sosyal tesis, döner sermaye ve özel hesapları bulunmamaktadır.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

5018 sayılı Kanuna tabi özel bütçeli bir idare olan Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün mali iş ve işlemleri Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Kurumun Muhasebe hizmetleri Hazine ve Maliye Bakanlığının "*Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi*" üzerinden yürütülmektedir. Kurumun mali raporları aynı sistem üzerinden üretilmektedir.

Muhasebe kayıtlarının süreklilik, dönemsellik, tam açıklama, tutarlılık ve önemlilik ilkeleri gereğince güvenilir ve şeffaf bir şekilde tutulmasını sağlamak amacıyla 19.10.2021 tarihi itibari ile Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü "*E-Tahsilat*" sistemine geçiş yapmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen e-tahsilat çalışması, Genel Müdürlük tahsilatlarının manuel veri girişi şeklinde yapılmayıp muhatap Bankalar (T.C. Ziraat Bankası, Vakıfbank, Halk Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası ve Emlak Katılım Bankası) üzerinden online tahsilat şeklinde yapılmasını sağlamaya yöneliktir.

Maden mevzuatına göre Ruhsat Taban Bedeli, Arama Ruhsat Bedeli, İşletme Ruhsat Bedeli (%20) ve Diğer Hizmet Gelirlerinden oluşan tahsilatları doğrudan Kurumun bütçe geliri olarak tahsil edilmekte olup Devlet Hakları, İşletme Ruhsat Bedeli (%50 Hazine Payı), İdari Para Cezaları(İPC) ve İhale Bedeli doğrudan Kurumun geliri olmadığından Kamu İdare Payları

hesaplarında muhasebeleştirilmektedir.

E-Tahsilat sistemi ile birlikte bütün hesaplarda e-maden üzerinden tahakkuk işlemi gerçekleştirilmek suretiyle bankalar tarafından online tahsil edilerek, manuel tahakkuk işlemi yapılmadan doğrudan Bütünleşik Kamu Mali Yönetimi Bilişim Sisteminde Ön Muhasebe ekranına yansıtılıp Muhasebe Yetkilisi tarafından onaylandıktan sonra tahakkuklar muhasebeleştirilmektedir.

MAPEG mali işlemlerini 5018 sayılı Kanun ile belirlenmiş muhasebeleştirme ve raporlama kurallarına göre gerçekleştirmektedir. 5018 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında;

“Muhasebe sistemi; karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve malî raporların düzenlenmesi ile kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak şekilde kurulur ve yürütülür.

Kamu hesapları, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulur” denilmektedir.

Çerçeve hesap planı ile düzenlenecek mali raporların şekil, süre ve türleri Kanun'un 49 ve 80'inci maddelerine dayanılarak düzenlenip Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği (GYMY) ile belirlenmiştir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- Öz kaynak değişim tablosu,
- Bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosu,

• İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan Bilanço ve Faaliyet Sonuçları Tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen

denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve buna bağlı olarak çıkarılan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin kurulması zorunlu hale gelmiştir.

İç kontrolün işleyişi ile ilgili ayrıntılı hükümler, 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan rehberlerle belirlenmiştir. 2023 yılı denetimi kapsamında, mezkûr mevzuat çerçevesinde, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü iç kontrol sistemi aşağıdaki şekilde değerlendirilmektedir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlük teşkilat şeması ve fonksiyonel görev dağılımları belirlenmiş olup, daha sonra yine Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile kısmi değişiklikler yapılarak son halini almıştır. Genel Müdürlüğün organizasyon yapısı, temel yetki ve sorumluluk dağılımı, hesap verebilirlik ve uygun raporlama ilişkisini gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Etik davranışlar ile ilgili belirli zamanlarda Personel Dairesi Başkanlığı tarafından personele bilgilendirme yapılmaktadır. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı tarafından gerekli eğitim planlaması yapılmış, ilgili uzman kurumlar tarafından hazırlanmış ve Uzaktan Eğitim Kapısı'na yüklenmiş olan eğitimlere Genel Müdürlük personellerinin

---

katılımları hususunda gerekli çalışmalar yapılmıştır. Bu anlamda İdarede “*Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri*” ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir.

Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları ile ilgili tüm süreçler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. Ayrıca Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği, Maden ve Petrol Uzmanlığı Yönetmeliği bulunmaktadır. Yüksek performans gösteren personel için ödüllendirme mekanizmaları geliştirilmesi yönünde çalışmalar İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından sürdürülmektedir.

Hassas Görev Belirleme Rehberi çerçevesinde Genel Müdürlük birimlerinden hassas görevlere ilişkin bilgiler temin edilerek Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü hassas görev envanteri ve hassas görev listesi belirlenmiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmış olup “Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 2021-2025 Stratejik Planı” yürürlüğe konması ve mevzuatında belirtilen kurumlara gönderilmesi için Bakanlık Makamının 22.12.2020 tarih ve 39742 sayılı Olur'u ile onaylanmış ve kurumsal web sitesinde yayınlanmıştır.

2023 yılı Genel Müdürlük Performans Programı bütçede yer alan performans hedeflerine uygun olarak hazırlanmış ve kurumsal web sitesinde yayınlanmıştır.

2023 yılı kurum bütçesi bütçe hazırlama rehberinde açıklandığı üzere; Program bütçe esasına dayalı olarak, program ve proje bazında kaynak tahsisleri sağlanmış olup Stratejik Planda belirlenen amaç ve hedefler ile performans programında belirlenen faaliyetler ile ilişkilendirilerek hazırlanmıştır.

Kurumda amaç ve hedeflere ulaşmayı engelleyebilecek risklerin belirlenmesine yönelik olarak KOS 6.1.1 eyleminde Risk Strateji Belgesinin hazırlanması ön görülen eylem olarak belirlenmiştir. 09.11.2021 tarih ve 2021344723 sayılı Genel Müdürlük Makamının oluru ile Risk Strateji Belgesi yürürlüğe girmiştir. 2023-2024 Yılları Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında yer alan KOS 6.1.1 Risk Strateji Belgesinin güncellenmesi eylemi ile 25.09.2023 tarih ve 2023439349 sayılı Genel Müdürlük Oluru ile güncellenmiştir.

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Risk Strateji Belgesi kapsamında hazırlanan

risk tespit ve oylama formu ile birimlerin riskleri tespit edilmiş ve tespit edilen riskler konsolide risk raporu haline dönüştürülmüştür. Risklerin giderilmesine yönelik kontroller faaliyetleri belirlenmiştir.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdarenin iş süreçleri belirlenmiş ve bunlara bağlı iş akış şemaları oluşturulmuştur. İş akış şemalarında sorumlu kişiler ve riskler gösterilmiştir. Hazırlanan tüm dokümanlar QDMS Sisteminde yayımlanmaktadır. Ayrıca süreçlere ilişkin düzeltici önleyici faaliyetler çıkarılarak sürekli iyileştirme ve geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.

İdarenin yaptığı görevlendirmelerde, görevler ayrılığı ilkesini dikkate aldığı, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı, personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi ve disiplin işlemlerinin genel mevzuat hükümlerine göre yapıldığı, bu hususlara yönelik insan kaynakları politikası belirlendiği, ihtiyaç analizine dayalı hizmet içi eğitim planlamasının yapıldığı görülmüştür.

Genel Müdürlük iç ve dış yazışmalarında yetkilerin kullanılmasına yönelik güncellenen imza yetkileri yönergesi 02.01.2023 tarih ve 2023000336 sayılı İç Genelge ile yürürlüğe girmiştir.

Genel Müdürlük gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerine ilişkin mali karar ve işlemler harcama birimi gerçekleştirme görevlileri, harcama yetkilileri ve İç Kontrol ve Ön Mali Kontrol Koordinatörlüğü görevlileri ile Muhasebe ve Kesin Hesap Koordinatörlüğü birimi görevlileri tarafından idarenin bütçesi, bütçe tertibi, kullanılabilir ödenek tutarı, ayrıntılı harcama programları, Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve diğer mali mevzuat hükümlerine uygunluk yönlerinden kontrol edilerek mali karar ve işlemlerin harcama birimleri tarafından kaynakların, etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını amaçlamaktadır. Genel Müdürlük Ön Mali Kontrol Yönergesi 14.07.2021 tarih ve 2021221775 sayılı makam oluruyla yürürlüğe girmiştir.

Bilgi ve İletişim Standartları

Genel Müdürlük 2021-2022 yılları Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğine uygun olarak 18 standart ve 79 genel şartı içerek şekilde hazırlanmış olup, Genel Müdür Makamınının 31.12.2020 tarih ve 2020216495 sayılı Onayı ile yürürlüğe konmuştur. Genel Müdürlük tarafından Hazine ve Maliye Bakanlığına 06.01.2021

tarikh ve 2021008675 sayılı yazı ekinde gönderilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Genel Müdürlük Makamından 02.11.2022 tarih ve 2022413832 sayılı Makam Oluru alınarak 2023-2024 Yılı Kamu İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı çalışmalarının yürütülmesi amacıyla Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubu üyeleri belirlenmiştir. Çalışma sonucu oluşturulan 2023-2024 Yılları Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Taslağı İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun değerlendirmesine sunulmuştur.

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda taslak, oy birliğı ile kabul edilerek 27.12.2022 tarih ve 2022/5 sayılı karar ve 30.12.2022 tarih ve 2022531253 sayılı Makam Oluru ile 2023-2024 yılları Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı yürürlüğe girmiştir. 30.12.2022 tarih ve 2022532135 sayılı yazı ekinde Hazine ve Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.

2023-2024 Yılları Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında 5 bileşen altında 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şarttan 35 genel şart için ön görülen toplam eylem sayısı 52 olarak belirlenmiştir. 2023-2024 Yılları Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında bulunan Kontrol Ortamı standartlarında yer alan 26 genel şarttan 16 genel şart için öngörülen eylem sayısı 33 olarak belirlenmiştir. Risk Değerlendirme standartlarında yer alan 9 genel şarttan 2 genel şart için öngörülen eylem sayısı 2 olarak belirlenmiştir. Kontrol faaliyetleri standartlarında yer alan 17 genel şarttan 6 genel şart için öngörülen eylem sayısı 6 olarak belirlenmiştir. Bilgi ve İletişim Standartlarında yer alan 20 genel şarttan 6 şart için öngörülen eylem sayısı 6 olarak belirlenmiştir. İzleme standartlarında yer alan 7 genel şarttan 5 şart için öngörülen eylem sayısı 5 olarak belirlenmiştir.

2022 yılı içerisinde ‘Entegre Yönetim Sistemi’nin kurulması kapsamında 04.07.2022 tarihli ve 2022204277 sayılı yazı ile TS EN ISO 90001, TS EN ISO 14001:2015, TS ISO 45001:2018, TS EN ISO 50001:2018 sertifikalandırma çalışmalarına başlanılmıştır. İlgili süreç yapılan iç tetkikler ve dış tetkikler sonucu tamamlanarak Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü sertifikaları almaya hak kazanmıştır. Sertifikalar 21.02.2023 tarihinde Genel Müdürlüğe gönderilmiştir.

Entegre Yönetim Sistemi kapsamında sistemin yaygınlaştırılması, sürdürülmesi ve takibinde görev alacak sorumlu personeller belirlenmiş ve “EYS Sorumluları” olarak görevlendirilmişlerdir.

Birimlere iç tetkik uygulaması yapılmış, uygulama sonuçları QDMS'ye ve Entegre Yönetim Sistemleri modülüne yüklenmiştir. Entegre Yönetim Sistemi Politikası oluşturulmuş MAPEG resmi sayfasında Entegre Yönetim Politikası yayımlanmıştır.

Ayrıca İç Kontrol ve Yönetim Sistemi Koordinatörlüğü tarafından hazırlanan tüm dokümanlar güncel olarak web sitesinde (<https://www.mapeg.gov.tr/>) ve QDMS'te (https://qdms.enerji.gov.tr/QDMS_MAPEG/) yayımlanmaktadır.

İzleme Standartları

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu, Genel Müdürlük Makamının 30.09.2020 tarih ve 2020108890 sayılı Oluru ile görevlendirilmiştir. İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun sekreteryaya hizmetleri Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

İç kontrol sistemine ilişkin olarak birimlerde toplantı yapılmakta, görüş ve öneriler Strateji Geliştirme Daire Başkanlığına bildirilmektedir. Gerçekleştirilen faaliyetler ile sistemin işleyişi, etkililiği ve etkinliği konusundaki değerlendirmelere ilişkin rapor çalışmaları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır.

2023/1 nolu İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu olağan toplantısında yapılan değerlendirmeler sonucunda 2022 Yılı İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporu Genel Müdürlük Oluruna sunularak 02.06.2023 tarih ve 2023251752 sayılı olur alınmıştır. 2023 Yılı İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporu hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

Üst Yönetim onayını alan değerlendirme raporunda belirtilen eksikliklere yönelik olarak, İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından gerekli tedbirler alınmakta ve aylık olağan toplantılarda alınan tedbir sonuçları değerlendirilmektedir.

Genel Müdürlükte münhal bulunan 10 adet iç denetçi kadrosuna şu ana kadar 7 adet atama yapılmıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Kurumun Taşınır Kayıtlarının Fiili Durumu Yansıtması ve Mevzuata Aykırı Taşınır Uygulamalarının Bulunması

Kurumun kuruluşundan bu yana fiili envanter yapılmadığı, depolarda mevcut kayıtlar ile taşınır mali kayıtlarının çeliştiği görülmüştür.

Taşınır işlemleri, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 44'üncü maddesinde yer alan “*Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerince, taşınır ve taşınmaz edinilmesi, yönetilmesi, trampası, elden çıkarılması, ecrimisilin tahsil ve takibinde izlenecek yöntem, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin yönetimi ve korunması, işgali malların tahliyesi gibi hususlar ilgili kanunlarında düzenlenir. Bu malların kaydı ile taşınırların muhafazası, kullanımı, mal yönetim hesabının verilmesi ve mal yönetim sorumlularıyla bunlar adına görev yapacak olanların belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan yönetmeliklerle belirlenir.*” hükmüne dayanılarak yürürlüğe konulan Taşınır Mal Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir.

Taşınır Mal Yönetmeliği, kaynağına ve edinme yöntemine bakılmaksızın kamu idarelerine ait taşınır malların kaydı, muhafazası ve kullanımı ile yönetim hesabının verilmesi, merkez ve taşrada taşınır yönetim sorumlularıyla bunlar adına görev yapacak olanların belirlenmesi ve kamu idareleri arasında taşınırların bedelsiz devri ile tahsisine ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Taşınır Mal Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde “*dayanıklı taşınırlar*”, “*Taşınır Kod Listesinin (B) bölümünde gösterilen tesis, makine ve cihazlar ile taşıtlar ve demirbaşları ifade eder*” şeklinde tanımlanmıştır.

Özel Bütçeli bir kurum olan Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Genel Yönetim kapsamındaki diğer kurumlar gibi taşınır malların kaydı, kontrolü ve yönetim hesabının verilmesi gibi hususlarda Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi (TKYS)'ni kullanmaktadırlar. TKYS, Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi (KBS) içerisinde yer alan uygulamalardan biridir. Bu uygulama ile idarelerce tüm taşınır işlemleri bu uygulamada yerine getirilmektedir. Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi (TKYS) ile Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi (BKMYBS) arasında entegrasyon sağlanarak taşınır işlemlerine ilişkin harcama ve muhasebeleştirme süreçleri elektronik olarak gerçekleştirilebilme olanağına kavuşmuştur.

2023 yılı denetimleri kapsamında TKYS Programı “Taşınır Raporları” bölümünde yer alan Malzeme Sicil Raporları ile fiili olarak depo şeklinde kullanılan mahallerde denetimler icra edilmiştir. Buna göre,

Malzeme Sicil Raporlarında “*ambarda*” şeklindeki kaydı bulunan yüzlerce taşınırın depolarda bulunmadığı,

Kurumun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından ayrılarak ayrı bir kurum olarak kuruluşundan bu yana taşınırlar için envanter çalışması yapılmadığı,

Yıl sonu fiili sayım sonucu düzenlenmesi gereken Sayım Tutanağı sütunlarında yer alan ambardaki, kişilerin kullanımındaki ve ortak kullanımındaki taşınırlara ait veriler ile Malzeme Sicil Raporlarında “*ambarda*” şeklindeki kayıtların geçeceği yansıtmadığının ortaya çıkmasıyla birlikte yıl sonlarında Sayım Kurulları tarafından fiili bir sayım yapılmadığı veya sayım yapılmış ise fiili sayım sonuçlarının gerçeğe aykırı şekilde tutanağa yazıldığı,

Kurum tarafından doğrudan temin kapsamında yapılan yapım işleri çerçevesinde temin edilen kombi, davlumbaz, vb. demirbaşlar ve hırdavat ve bahçe ürünleri, çim taşı gibi sarf malzemesi mahiyetindeki taşınırların giriş kaydının hiç yapılmadığı, giriş kaydı yapılmayan demirbaşların kayıtsız şekilde kullanılmaya devam edildiği, sarf malzemelerinin de doğrudan gider yazılarak depo mevcut durum kontrollerinin imkânsız kılındığı,

Destek Hizmetleri Daire Başkanlığının ambarında yaklaşık 2412 adet dayanıklı taşınır kayıtlı iken gerçekte bu kadar taşınır olmadığı, depolarda mevcut taşınırların birkaç yüz taşınırdan ibaret olduğu, bu haliyle çok boyutlu ve kapsamlı bir envanter çalışması yapılması gerektiği (Örneğin yerinde yapılan 05.12.2023 tarihli denetimlerde Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı ambarında kayıtlı 41 adet dizüstü bilgisayar, 9 adet tablet, 2 adet iphone, 7 adet televizyondan hiçbirinin ambarda olmadığı; Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Ambarında kayıtlı 83

adet diz üstü bilgisayardan 38 adedinin yerinde olduğu, 6 adet televizyondan hiçbirinin yerinde olmadığı, 2 adet uydu telefondan hiçbirinin yerinde olmadığı görülmüştür),

tespit edilmiş olup, taşınırın yönetimi ve muhafazasına ilişkin 5018 sayılı Kanun ve Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerinin uygulanmasına dair sayım ve sorumluların tespiti başta olmak üzere zorunlu tedbirlerin bir an önce alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Alınan Çevre Uyum Bedellerinin Maden Sahalarında İşletme Sonrası Yapılacak Rehabilitasyon Çalışmalarının Maliyetini Karşılama Yetersiz Kalması

Kurumda yapılan denetimlerde 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında maden sahalarındaki rehabilitasyon çalışmaları için alınan çevre uyum bedellerinin, maliyetleri karşılayacak miktar ve işleve sahip olmadığı görülmüştür.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun "Ruhsat bedeli, cezalar ve diğer yaptırımlar" başlıklı 13'üncü maddesinde;

"(Değişik: 4/2/2015 – 6592/9 md.) ...

Faaliyet sonrası sahanın çevre ile uyumlu hâle getirilerek 7 nci madde kapsamındaki mülkiyet izni sahiplerinden sahanın kabul edilerek teslim alındığına dair belgelerin Genel Müdürlüğe ibraz edilmesi şartı ile (...) bu Kanun kapsamında ruhsata ilişkin geçmiş borcunun bulunmaması hâlinde çevre ile uyum bedeli iade edilir." denilmektedir.

11.12.2022 tarih ve 32040 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Maden Yönetmeliği'nde "madencilik faaliyetlerinin" tanımında "*Madenlerin aranması, üretime yönelik hazırlık çalışmaları, üretilmesi, sevkiyatı, cevher hazırlama ve zenginleştirme, atıkların bertarafı, ruhsat sahasındaki stoklama/depolama işlemleri, maden işletmelerinin kapatılması ve çevre ile uyumlu hale getirilmesi ile ilgili tüm faaliyetler ve bu faaliyetlere yönelik geçici tesislerin yapılmasını,*" denilerek, madencilik faaliyetleri sahanın çevre ile uyumlu hale getirilmesi sürecini de kapsar şekilde tanımlanmaktadır. Yine Yönetmelik'te 16 farklı yerde maden sahalarının "çevre ile uyumlu hale getirilmesi" ile ilgili düzenleme yer almaktadır.

Maden sahaları ile ilgili olarak daha önce ilgililerinden alınan çevre ile uyum bedelleri faaliyet sonrası sahanın ilgililerce çevre ile uyumlu hâle getirilmesi halinde iade edilmektedir. Yönetmeliğin “Ruhsatın hükümden düşmesi ve terk edilen alanlarda alınacak tedbirler” başlıklı 82’nci maddesi 3, 4, 5, 6 No.lu fıkralarında sırasıyla,

“(3) *Terk talebine ilişkin olarak mahallinde yapılan tetkikte; sahada gerekli emniyet tedbirlerinin alınıp alınmadığı ve işletme projesinde belirtilen çevre ile uyum planının uygulanıp uygulanmadığı kontrol edilir. İşletme projesi doğrultusunda faaliyet alanında gerekli emniyet tedbirleri alınmış, çevre ile uyumlu hale getirilmiş ise terk talebi talep tarihi itibarıyla kabul edilir. Ancak faaliyet alanının çevre ile uyumlu olmadığı ve emniyet tedbirlerinin alınmadığının tespit edilmesi halinde yapılan terk talebi kabul edilmez ve belirtilen tedbirlerin alınması için ruhsat sahibine en geç bir yıl süre verilir. Verilen bu sürede çevre ile uyum planı çerçevesinde gerekli güvenlik önlemlerinin ve çevresel önlemlerin alınması durumunda ruhsat sahibi terk talep edilen alanda ve sahanın son durumunu gösterir teknik belgeler ile bu sürede sahada üretim faaliyetinde bulunulmuş ise buna ilişkin mali ve teknik belgeleri Genel Müdürlüğe vermek zorundadır. Bu şartların sağlandığını ve yükümlülüklerin tamamlandığını gösterir dilekçenin Genel Müdürlüğe sunulduğu tarih itibarıyla terk talebi kabul edilir. Aksi halde, çevre ile uyum planı çerçevesinde gerekli tedbirler alınana kadar sorumluluk ruhsat sahibinin olması şartıyla, terk işlemleri resen yapılarak bu durum valiliğe bildirilir.*”

“(4) *Herhangi bir nedenle hükümden düşmüş olan ruhsat sahalarında mahallinde yapılan tetkikte; sahada gerekli emniyet tedbirlerinin alınıp alınmadığı ve işletme projesinde belirtilen çevre ile uyum planının uygulanıp uygulanmadığı kontrol edilir. Ruhsat sahasındaki faaliyetlerin çevre ile uyumlu olmadığı ve emniyet tedbirlerinin alınmadığının tespit edilmesi halinde belirtilen tedbirlerin alınması için ruhsat sahibine en geç bir yıl süre verilir. Verilen bu sürede çevre ile uyum planı çerçevesinde gerekli güvenlik önlemlerinin ve çevresel önlemlerin alınması durumunda ruhsat sahasının son durumunu gösterir teknik belgelerin Genel Müdürlüğe verilmesi zorunludur. Aksi halde, çevre ile uyum planı çerçevesinde gerekli tedbirler alınana kadar sorumluluk ruhsat sahibinin olması şartıyla bu durum valiliğe bildirilir.*”

“(5) *Herhangi bir nedenle hükümden düşmüş veya ruhsat hukuku yürürlükte olan sahalarda terk edilen alanlarda, ruhsat sahibi tarafından üçüncü ve dördüncü fıkralar kapsamında gerekli yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda, çevre ile uyum çalışması*

için gerekli tedbirler, çevre ile uyum planına uygun olarak orman arazilerinde ilgili orman idaresi, diğer alanlar için büyükşehir belediyesi olan illerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı diğer illerde ise il özel idaresi tarafından yerine getirilir. Orman idaresi, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi tarafından çevre ile uyum planına uygun olarak yapılan çalışmaların bedeli çevre ile uyum planı çalışmaları için yatırılan bedelden karşılanır.”,

“(6) Çevre ile uyum planı çalışmaları için yatırılan çevre uyum bedelinin yeterli olmaması durumunda büyükşehirlerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı diğer illerde ise il özel idaresi tarafından ruhsat sahiplerine eksik kısmın tamamlanması için bir aylık süre verilir. Süresinde ödenmeyen bedeller ilgili vergi dairesine bildirilir ve bu bedeller 6183 sayılı Kanuna göre ruhsat sahiplerinden tahsil edilir.”,

hükümleri bulunmaktadır.

Yapılan incelemelerde çevre uyum bedelleri ile ilgili olarak;

1-Yıllar itibariyle Genel Müdürlük tarafından tahsil edilen çevre ile uyum bedellerinin, maden sahalarında yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının maliyetini karşılayacak tutarda olmadığı,

2- Yatırılan bu bedellerin, Genel Müdürlük tarafından mali mevzuatlar gereği yasal olarak nemalandırma imkanının bulunmadığı,

3-İptal edilen veya terk edilen ve rehabilitasyonu yapılmayan maden sahalarının Valilikler tarafından rehabilite edilmesinde gerek bütçe temini ve gerekse personel yetersizliklerinin bulunduğu,

tespit edilmiştir.

Anılan sorunlar nedeniyle Genel Müdürlük tarafından hazırlanan bir Kanun taslak çalışması mevcut olup söz konusu çalışma ile yürürlükteki mevzuatta işletme ruhsat bedeli üzerinden alınan çevre ile uyum bedeli yerine işletme izni bulunan ruhsatlar için tahakkuk edecek Devlet hakları üzerinden rehabilitasyon bedeli alınması şeklinde dinamik bir sistem planlanmaktadır. Ancak 2020, 2021, 2022 yılı Sayıştay Denetim raporlarında bulgu konusu edilen hususla ilgili 2023 yılı denetim döneminde de henüz mevzuat çalışması tamamlanmamıştır.

Özetle maden sahalarındaki çevre uyum çalışmalarının ve rehabilitasyon çalışmalarının etkin yürütülmesini teminen bu çalışmaların maliyetini karşılayacak yeterli kaynak sağlama ve

değer yönüyle muhafaza etme anlamında gerekli mevzuat ve idari tedbirlerin alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

BULGU 2: Kurum ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Arasında Maden Sahalarındaki İş Sağlığı ve Güvenliği Konusu Başta Olmak Üzere Kritik Konularda İletişimin Geliştirilmesi İhtiyacının Bulunması

Kurum ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında maden saharındaki iş sağlığı ve güvenliği konusu başta olmak üzere kritik konularda iletişimin “karşılıklı olması bağlamında” yetersiz olduğu, iki Kurum arasındaki bildirim-geri bildirim verilerinin orantısız şekilde gerçekleştiği görülmüştür.

3213 sayılı Maden Kanunu’nda “iş sağlığı ve güvenliği konusu” sadece 3 yerde geçmektedir (Ek madde 1,7,10). Kanun’un Ek 10’uncu maddesinde “(Ek: 4/2/2015 – 6592/23 md.) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Bakanlık tarafından yürürlüğe konulur. İş sağlığı ve güvenliğini ilgilendiren ve işletme projesinde yer alması zorunlu olan yapısal ve teknik hususlarla ilgili yönetmeliklerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının uygun görüşü alınır.” denilmektedir. Ancak burada görüleceği üzere Kanun’un Ek 10’uncu maddesinde “İş sağlığı ve güvenliğini ilgilendiren ve işletme projesinde yer alması zorunlu olan yapısal ve teknik hususlarla ilgili yönetmeliklerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının uygun görüşü alınır.” denilmesine rağmen Kurumca bu konuda bir Yönetmelik çalışması yapılmamıştır.

3213 sayılı Maden Kanunu’na dayanılarak hazırlanıp 11.12.2022 tarih ve 32040 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Maden Yönetmeliği’nde de “iş sağlığı ve güvenliği konusu” sadece 3 yerde geçmektedir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çeşitli yönetmelikler” başlıklı 30’uncu maddesinde “(1) Aşağıdaki konular ile bunlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir” denilerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yönetmelik çıkarılabilecek alanlar sayılmıştır.

19.09.2013 tarih ve 28770 sayılı Resmî Gazete’te yayımlanan Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 30’uncu maddesindeki bu yetkiye dayanılarak ve 03.12.1992 tarihli ve 92/104/EEC sayılı Avrupa Birliği Direktifi ile 03.11.1992 tarihli ve sayılı 92/91/EEC Avrupa Birliği Direktifine paralel olarak hazırlanmıştır. İlgili Yönetmelik’in “Yürütme” başlıklı 16’ncı maddesinde “(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.” denilmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda MAPEG tarafından yapılacak denetimlerde nasıl bir yol izleneceği, yapılan denetimlerde tespit edilen hangi tür hususların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile paylaşılacağı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilen hususlar karşısında bu Bakanlık tarafından yapılan işlemlerin hangi sürelerde veya şartlarda MAPEG'e geri bildirim sağlanacağı, bildirim veya geri bildirim zorunluluğu olup olmadığı gibi konuları içeren mevzuat bulunmadığı gibi var olan mevzuatta da bu tip konuları içeren hükümlere yer verilmemiştir.

Kurumda yapılan 2023 yılı denetimlerinde,

- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı-Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı arasında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği kapsamında 2022 ve 2023 yıllarında yapılan yazışmalara ait verilerin aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi olduğu,

Tablo 4: İş Sağlığı ve Güvenliği Yazışmaları Tablosu

MAPEG'den ÇSGB-RTB'na Giden Yazı Sayıları		
Birim	2022	2023
Agrega Dairesi Başkanlığı	133	484
Doğaltaş Dairesi Başkanlığı	196	1194
Endüstriyel Mineraller Dairesi Başkanlığı	126	1385
Enerji Hammaddeleri Dairesi Başkanlığı	389	552
Hammadde Üretim İzinleri Dairesi Başkanlığı	165	133
Metalik Madenler Dairesi Başkanlığı	368	919
Toplam	1377	4667
ÇSGB-RTB'ndan MAPEG'e Gelen Cevap Yazısı Sayıları		
Birim	2022	2023
Agrega Dairesi Başkanlığı	31	32
Doğaltaş Dairesi Başkanlığı	4	6
Endüstriyel Mineraller Dairesi Başkanlığı	3	
Enerji Hammaddeleri Dairesi Başkanlığı	47	57
Hammadde Üretim İzinleri Dairesi Başkanlığı	5	1
Metalik Madenler Dairesi Başkanlığı	9	10
Diğer Şubeler	18	11
Toplam	117	117

- Görüldüğü üzere 2023 yılında MAPEG'den ÇSGB-RTB'na giden yazı sayılarında 2022 yılına göre 3 kattan fazla artış olduğu,

- Buna karşın gerek 2022 yılında gerekse 2023 yılında ÇSGB-RTB'ndan MAPEG'e gelen cevap yazısı sayılarının 2022 yılı için oransal anlamda yaklaşık onda bir, 2023 yılı için kırkta bir gibi çok cüzi sayılarda kaldığı,

- İki kurum arasında maden sahalarında ve ülkemiz madencilik faaliyetleri çerçevesinde iş sağlığı ve güvenliği gibi konuları da içeren kritik konularda bu şekilde ortaya çıkan orantısız iletişim verilerinin iyi analiz edilerek gerekirse mevzuat düzenlemesine gidilmesi ihtiyacının bulunduğu,

tespit edilmiştir.

BULGU 3: Kurumda Benzer Hatalardan ve Aynı İçerikli Hukuk Davaları Kaynaklı Bütçesel Yükün Devam Etmesi

Kurumda dava dosyaları ve bu dosyaların içeriklerine dair yapılan denetimlerde her yıl tekrar eden benzer kusurlar ve hatalar nedeniyle Kurum bütçesinden ilgililere ödenen hukuk dosya masraflarının 2023 yılında da devam ettiği görülmüştür.

Kurumda 2021, 2022, 2023 yıllarında bulgu konusuna ilişkin mahkeme kararlarının incelenmesinde Kurumca uygulanan idari para cezası işlemlerinde uyulması gerektiği mahkemelerce vurgulanan usul ve esasa ilişkin genel hukuk kaidelerine aşağıda yer verilmiştir;

-5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7'nci maddesine göre işlendiği tarihte suç sayılmayan bir fiile ceza uygulanamaz, suçun işlendiği zaman ile sonradan yürürlüğe giren Kanun hükümleri farklı ise muhatabın lehine olan hüküm uygulanır.

-Suçta ve cezada "kanunilik" ilkesi gereği idari yaptırımların tüm yönleriyle kanunlarda yer alan hükümlere uygun tesis edilmesi zorunludur, hiç kimseye suçun işlendiği zamanda öngörülen cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

-Kişilere aynı eylemden dolayı ikinci bir ceza uygulamasına gidilemez.

-Cezai yaptırımlarda iddia edilen eylemin şüpheye mahal bırakmaksızın yeterli, nesnel, somut bilgi ve kanıtlarla kesin olarak ortaya konulmasının zorunlu olduğu aksi taktirde şüpheli bir durum var ise ceza tayinine gidilemeyeceği hususu bir cezai yaptırım ilkesidir.

-İdari yaptırımların idari işlemlerde belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine uygun olarak düzenlemesi halinde hakkaniyete ve hukuka uygun olabilmektedir.

-Vergi ve benzeri mali yükümlülüklerle ilgili düzenlemeler ancak kanunla yapılır, kanunlarda yer almayan bir yükümlülük ikincil mevzuatla ihdas edilemez.

-Kanundan kaynaklı sorumlulukları yönüyle atfedilebilir kastı, kusuru bulunmayan fiilin içinde yer almayan faile yönelik idari yaptırımın, hakkaniyet ve temel hukuk kaidesi olan cezaların “şahsiliği” ilkesine uygun tesis edilmemesi anlamına gelecektir.

-Üretim verileri üzerinden idari para cezası uygulanmadan ön inceleme ve detaylı izahat gerektiren durumlarda herhangi bir somut inceleme yapılmadan belli varsayımlar üzerinden Kurumca ceza uygulanmamalıdır.

-İşlendiği kurumca belirtilen fiillere ilişkin olarak, fiilin işlendiği yıl için geçerli tutarlar yerine fiilin tespit edildiği sonraki yıllarda geçerli tutarlar üzerinden usule açıkça aykırı idari para cezası verilmesi şeklindeki uygulamaların hukuka uygun olmadığı açıktır.

2022 yılı denetimleri kapsamında yapılan incelemeler sonucu düzenlenen Sayıştay Raporunda 2022 yılı ve daha önceki yıllarda mahkeme kararına istinaden iade konusu olan idari para cezalarına dair ilk işlemi tesis eden görevli personelden, idari para cezasının ilgisine tebliğine kadar geçen tüm süreçte görev almış kurum personelinin, özellikle açık usul ve esas işlemi eksikliği noktasında özensiz davranış gösterilip gösterilmediği, kişisel kusur olup olmadığı konularında bir inceleme veya araştırma yapılmadığı tespitine yer verilmiştir.

Kurumda yapılan idari para cezalarının iptali konulu dava dosyalarının detaylarının 2023 yılında incelenmesi neticesinde,

-Hukuki ihtilafa konu idari para cezası türünden idari işlemlerde usul ve esaslara göre açık kusur ve hatalar bulunması nedenleriyle bu işlemlerin mahkemelerce iptal edilmeye devam edildiği,

-Dava konusu edilen işlemlerin tamamına yakınının 2021 ve 2022 yıllarında bulgu konusu edilen usul ve esasa ilişkin açık hatalar içeren hususlardan kaynaklı olduğu,

-Aynı kusur ve hataların süreklilik kazanması ve gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle kamu gelirlerinin azalmasına sebebiyet verme konusunun devam ettiği,

-Buna rağmen söz konusu işlemlerde usul ve esaslara göre açık şekilde kusurlu işlem tesis edenler ile ilgili kusur incelemesi yapılmadığı ve gerekli işlemlerin tesis edilmediği,

tespit edilmiştir.

2021 ve 2022 yıllarında bir diğer bulgu konusu olarak özellikle maden ihalesine konu edilmemesi gereken sahalardan kaynaklı hukuki ihtilaflar nedeniyle Kurumun karşı karşıya olduğu hukuki ihtilafların yönetilemez boyutta olması Sayıştay Raporlarına konu edilmiştir. Bu konuda yapılan 2023 yılı incelemelerinde ise,

-Genel Müdürlüğün 2023 yılında 830.03.04.80.01 Herhangi Bir Hizmet Tertibi ile İlişkilendirilemeyen İlama Bağlı Borçlar bütçe tertibinde 156.051.484,39 TL tutarında harcama yapıldığı,

-İhale edilmemesi gereken sahaların ihaleye konu edilmesi ve sonrasında yapılan ruhsat iptalleri kaynaklı davalar nedeniyle ilgililere yüksek miktarda ödemeler yapılmaya devam edildiği,

-Kurum Devlet hakkı ödemelerine dair duyurularına da çok fazla sayıda davalar açıldığı, tespit edilmiştir.

Kurum cevabında özetle,

Yapılan teftiş çalışmalarında da en çok göze çarpan ve idarece birçok hukuki uyuşmazlığa katlanılmasına neden olan bulguların başında; 3213 Sayılı Maden Kanunu kapsamında muhataplara uygulanan idari para cezası mahiyetindeki idari işlemlerin çeşitli sebeplerle iptal edilmesinin geldiği, idarenin güvenilirliği ilkesi ile idari istikrar ilkesini zedeleyen bu durumun; Kurumca da çözüme kavuşturulmasının istenilen öncelikli hususlardan/konulardan olduğu,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığının 2024 yılı için bir teftiş programı hazırladığı bu programda Sayıştay Başkanlığının bulgusu içerisinde yer alan tespit ve önerilerine ayrıca hassasiyet gösterileceği, bu itibarla bulgu doğrultusunda olmak üzere; ilgili daire başkanlıklarının teftiş çalışmalarında, Genel Müdürlük Makamının talimatları doğrultusunda gerekli önlemlerin etkin bir şekilde alınacağı, gerektiğinde görevlerini yapmakta eksiklikleri bulunan personel hakkında mevzuat çerçevesinde gerekli inceleme yapılabileceği,

ifade edilmiştir.

Sonuç olarak,

İptale konu Devlet hakları, idari para cezaları ve maden ihaleleri neticesinde ödenmek zorunda kalınan hukuki dosya masrafları yanında tahsil edilen idari para cezalarının, Devlet

hakkı tahsilatlarının ve ihale bedellerinin de iade edilmek zorunda kalınmasının (tahsil edilmeden iptal edilenlerin de tahakkuk kayıtlarının terkin edilmek zorunda kalınması neticesinde) bütçeye ayrıca yük getirmesi nedeniyle sorunun bir an önce çözülmesinin,

Özellikle maden mevzuatı gereği uygulanan idari para cezalarına ait ilama bağlı borç ödemeleri ve eki belgelerin incelenmesi sonucunda belirtilen sorunlar gözönünde bulundurularak bu nitelikteki kamu gelirlerinin tahakkuku, tahsili ve takibi hususlarında mahkeme kararlarının analiz edilerek tüm birimleri kapsayacak şekilde idari ve yasal tedbirlerin alınmasının, idari para cezalarına ait yasal dayanaklar ve uygulamaları hususlarında hizmet içi eğitimlerin yapılmasının, bu çerçevedeki yapısal sistem ve iç kontrol eksiklerinin giderilmesinin, yapılan inceleme sonucunda açık usul ve esas hataları nedeniyle iadeye konu edilen ve bundan dolayı hukuki dosya masrafına katılan işlemler ile ilgili görevli personeller nezdinde kişisel kusur olup olmadığına dair gerekli detaylı inceleme ve soruşturmanın yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 4: Kurumda Toplu Sözleşme Kapsamında Sadece Belirli Personele Tanınan Giyim Yardımının Tüm Personele Yapılması ve Aynı Olması Gereken Yardımın Nakit Benzeri İşlemlerle Dağıtılması

Kurumda yapılan denetimlerde koruyucu giyim malzemesi yardımlarının aynı olarak verilmesi yerine PTT Kart üzerinden verildiği, söz konusu yardımların açık arazi şartlarında sahada görev alan-almayan ayrımı yapılmaksızın tüm personele verildiği tespit edilmiştir.

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü sadece merkez Genel Müdürlük Binasından oluşmakta olup personeli 3213 sayılı Maden Kanunu ve ilgili mevzuatı çerçevesinde ülke genelinde madencilik faaliyetlerinin denetim faaliyetlerinde geçici olarak görevlendirilmektedir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun hükümleri uyarınca kamu görevlilerini kapsayan 6'ncı Dönem Toplu Sözleşmenin onuncu bölümü olan Enerji Sanayi ve Madencilik Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşmenin "Koruyucu Giyim Malzemesi" başlıklı 1'inci maddesinde "*Bu hizmet kolu kapsamında bulunan kurum ve kuruluşların fabrika, atölye, laboratuvar, maden ocakları, sanayi tesisleri ve akaryakıt istasyonları ile petrol boru hatları veya açık arazi şartlarında görev yapan personeline, hizmetin gereği olarak görev esnasında giyilmesi gereken koruyucu giyim malzemesi aynı olarak verilir. Giyim malzemelerinin standartları ile hangi personele ne kadar süreyle verileceği ve nasıl muhafaza edileceği*

hususları ile bu malzemelerin kullanımına ilişkin usul ve esaslar kurumlar ve yetkili sendika tarafından birlikte belirlenir.” denilmektedir.

Buna göre “ayni” Koruyucu Giyim Malzemesi (KGM) alma-verme şartlar şunlardır.

- İlgili kurum veya kuruluş Enerji Sanayi ve Madencilik Hizmet Kolu kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlardan olmalıdır.
- Yardıma muhatap personel fabrika, atölye, laboratuvar, maden ocakları, sanayi tesisleri ve akaryakıt istasyonları ile petrol boru hatlarında görev yapan personel olmalıdır.
- Veya açık arazi şartlarında görev yapan personel olmalıdır.
- Yardım hizmetin gereği olarak verilmelidir.
- Verilecek ayni malzeme görev esnasında giyilmesi gereken koruyucu giyim malzemesi türünden olmalıdır.
- Koruyucu Giyim Malzemesi (KGM) ayni olarak verilmelidir.

Yapılan denetimlerde ise,

MAPEG’de 2023 yılında Kişisel Koruyucu Donanım ve Demirbaş Giyim Eşyası (KKD) yardımı dağıtımının, 4734 Kamu İhale Kanunu 3/o istisna maddesi kapsamında PTT A.Ş. ile yapılan sözleşme karşılığında ve PTT tarafından her bir personel için tahsis edilen “PTT karta” yüklenen limit çerçevesinde, personelin giyim malzemesinin kartın geçtiği AVM ve mağazalardan alışveriş sırasında karşılanması usulüyle yapıldığı,

Bu şekilde personele yapılan yardımın kişi başı belli bir tutarda olduğu,

PTT Kart ile kişi başına olacak şekilde tanımlanmış tutar karşılığında hangi giyim malzemesi alındığına dair bir kontrol yapılmadığı,

Söz konusu meblağın yukarıda sayılan şartlardan olan “*Fabrika, atölye, laboratuvar, maden ocakları, sanayi tesisleri ve akaryakıt istasyonları ile petrol boru hatlarında görev yapan personel olacak veya açık arazi şartlarında görev yapan personel olacak*” şartını sağlayan personel olup olmadığına bakılmaksızın merkezi birimlerde çalışan üst yönetim kademesi dahil kadro ve görev unvanı, çalışma koşulları vb. hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm personele dağıtıldığı,

2023 yılı görevlendirme belgeleri ile bu şekilde PTT Kart üzerinden giyim yardımı alanların sayısal bilgileri üzerinden yapılan denetimde bazı personelin Toplu Sözleşme çerçevesinde hiç görevlendirmesi olmaksızın, bazılarının da görevlendirme şartlarının Toplu

Sözleşmede belirtilen mahallerden olma şartını taşımamasına rağmen giyim yardımından yararlandığı,

Bu şekilde 2023 yılında sahada hiçbir görev almamış kişiler bulunduğu ve bu kişilere de sahada zorlu ve riskli ortamda görevlendirilenler ile aynı haklar tanındığı, bu uygulamanın farklı ortamlarda çalışan personeller arasında mukayesesinde çok daha dezavantajlı ortamlarda çalışan personel aleyhine adaletsiz bir durum da arz ettiği,

İlgili yardımın yukarıda sayılan şartlara haiz **yani sadece fabrikada, laboratuvar veya maden ocağı gibi çalışan açısından korunulması gereken ve zorluk içeren ortamda veya sahada çalışan personele** verilmesi bunun dışındaki bu gibi ortamlarda hiç çalışmayan, çalışması da beklenmeyen personelin böyle bir yardıma konu edilmemesi gerekirken sahada hiç görev almamasına rağmen diğer personellerin de PTT Kart üzerinden giyim yardımından faydalandırıldığı,

PTT Kart üzerinden giyim yardımı dağıtım uygulamasının önceki senelerde de yapıldığının anlaşıldığı, sahada çalışan-çalışmayan ayırt etmeksizin tüm personele PTT Kart üzerinden sağlanan bu imkanın her yıl tekrar edilerek adeta bir maaş unsuru ve kazanılmış özlük hakkı algısına sebep olacak şekilde yapıldığı,

PTT Kart ile alışveriş yapılabilecek firmaların listesi incelendiğinde koruyucu giyim malzemesi temin edemeyecek firmaların bulunduğu, söz konusu firmaların daha çok günlük giyim malzemesi tedariki ile iştigal ettiği,

tespit edilmiştir.

Kurum cevabında Toplu Sözleşmenin ilgili maddesinde ana kapsam sınırlaması hükmünden sonra usule ilişkin devam eden hükmünde yer alan “Giyim malzemelerinin standartları ile hangi personele ne kadar süreyle verileceği ve nasıl muhafaza edileceği hususları ile bu malzemelerin kullanımına ilişkin usul ve esaslar kurumlar ve yetkili sendika tarafından birlikte belirlenir.” ifadeden hareketle koruyucu giyim malzemelerinin hangi personele verileceği ve bu malzemelerin kullanımına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi kurumlar ve yetkili sendikaya bırakılmış bir yetki olduğu gerekçesiyle bu malzemenin karta yüklenen meblağlar üzerinden sahada görev alan almayan tüm personele verilebileceği iddia edilmekteyse de bu iddia Toplu Sözleşmenin ana kapsam sınırlaması yapılan “Bu hizmet kolu kapsamında bulunan kurum ve kuruluşların fabrika, atölye, laboratuvar, maden ocakları, sanayi tesisleri ve akaryakıt istasyonları ile petrol boru Hatları veya açık arazi şartlarında

---

görev yapan personeline, hizmetin gereği olarak görev esnasında giyilmesi gereken koruyucu giyim malzemesi aynı olarak verilir.” Metnine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Kurum cevabında bazı mahkeme kararlarından bahsedilmektedir. Öncelikle 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 78'inci maddesinin son fıkrasında açıkça “Adli, idari ve askeri mahkemelerce verilen hükümler, Sayıştayın denetim yapmasına ve hükme bağlamasına engel değildir.” Denilmektedir. Dolayısıyla ilgili mahkeme kararlarının Sayıştay denetiminin yürütülmesi açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bununla birlikte cevapta gönderilen mahkeme kararlarının detayına bakıldığında aslında mahkeme kararlarının bulguyu destekler mahiyetinde olduğu da görülmektedir. Şöyle ki DSİ 10. Bölge Müdürlüğü avukatlarının koruyucu giyim malzemesi taleplerine yönelik açmış oldukları davaya ilişkin, Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi tarafından verilen (E.2015/510, K.2015/1076) ve Danıştay 12. İdaresince (E.2018/7543, K.2022/599) onanan kararda açıkça “...Bu durumda; yukarıda yer verilen mevzuat ve Avukat ünvanlı personelin arazide de görev yaptığı gözönüne alındığında Devlet Su İşleri 10.Bölge Müdürlüğünde Avukat olarak görev yapan davacılar, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile yetkili sendika olan Enerji Bir-Sen arasında koruyucu gıda ve koruyucu giyim malzemesi taleplerine ilişkin olarak imzalanan mutabakat tutanagında Avukat ünvanlı personele yer verilmemesi suretiyle koruyucu giyim malzemesi yardımı yapılmamasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır. Açıklanan nedenlerle, dava konusu islemin iptaline” denilerek arazide görev yapan avukatların da bu imkanlardan yararlanabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla ilgili mahkeme kararlarında da sahada görev alsın veya almasın tüm personele koruyucu giyim malzemesi yardımı şeklinde bir ödeme yapılmasına/nakit imkanı sunulmasına cevaz veren bir hükme yer verilmemiştir.

Kurum cevabının devamında koruyucu giyim malzemesinin verileceği tarih itibarıyla inceleme ve denetimlere katılamayacağı kesin olan personele koruyucu giyim malzemesinin verilmemesi hususunda bundan sonra gerekli hassasiyet gösterileceği, ancak inceleme ve denetimlere katılması muhtemel olan tüm personele koruyucu giyim malzemesinin geri alınmamak üzere verilmesi yönündeki uygulamaya devam edileceği ifade edilmiştir.

Özetle mevcut uygulama, 4688 Sayılı Kamu Görevlileri ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun hükümleri uyarınca kamu görevlilerini kapsayan 6'ncı Dönem Toplu Sözleşmenin onuncu bölümü olan Enerji Sanayi ve Madencilik Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşmenin “Koruyucu Giyim Malzemesi” başlıklı 1'inci maddesindeki açık hükme aykırı olup aynı zamanda sahada zorlu ve riskli ortamlarda çalışan personel ile böyle bir riske maruz kalmayan

Genel Müdürlük Merkezinde çalışan personel arasında ayırım gözetmeyen hatalı uygulamaya ivedilikle son verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bulguda detaylıca anlatılan hatalı uygulamanın önlenmesi adına,

1. Söz konusu yardımın Toplu Sözleşmenin “**Koruyucu Giyim Malzemesi**” başlıklı 1’inci maddesindeki açık hüküm gereği **aynı olarak verilmesi** yani kurumlar tarafından ilgili giyim malzemesinin ihale yoluyla temin edilerek personele dağıtılması ve böylece PTT kart üzerinden kontrolü mümkün olmayacak şekilde personel tarafından KGM dışında başkaca giyim malzemesi teminine yarayacak bir kaynak transferinin önüne geçilmesi,

2. İlgili yardımın Bulguda sayılan şartlara haiz **yani sadece fabrikada, laboratuvar veya maden ocağı gibi çalışan açısından korunulması gereken ve zorluk içeren ortamda veya sahada çalışan personele** verilmesi bunun dışındaki bu gibi ortamlarda hiç çalışmayan, çalışması da beklenmeyen personelin böyle bir yardıma konu edilmemesi,

3. Sahada çalışan-çalışmayan ayırt etmeksizin tüm personele PTT Kart üzerinden sağlanan bu imkanın her yıl tekrar edilerek adeta bir maaş unsuru ve kazanılmış özlük hakkı algısına sebep olacak şekilde yapılmaması,

4. Bulguda detaylıca açıklandığı üzere Toplu Sözleşme Kanunu’nun açık hükmüne aykırı şekilde giyim yardımı verilen personelden söz konusu ödemelerin geri alınması, gerekmektedir.

BULGU 5: Maden ile İlgili İzin Taleplerinin Reddedilmesine İlişkin İdari İşlemlerin Yeterli Düzeyde Gerekçeye Yer Verilmemesi Nedeniyle Hukuki İhtilaflara Konu Edilmesi

Maden faaliyetleri ile ilgili izin taleplerinin MAPEG tarafından, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Taşınmaz Komisyonu Kararları gerekçe gösterilerek, reddedildiği ve bu red kararlarına karşı açılan davalarda söz konusu gerekçenin mahkemelerce yetersiz kabul edildiği görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “III. Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi” başlıklı 168’inci maddesinde “*Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve*

---

tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.” denilmektedir.

3213 sayılı Maden Kanunu’nun,

“Amaç” başlıklı 1’inci maddesinde, “*Bu Kanun madenlerin milli menfaatlere uygun olarak aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usulleri düzenler.*”,

“Madencilik faaliyetlerinde izinler” başlıklı 7’nci maddesinin birinci fıkrasında,

“Madencilik faaliyetlerinin yapılması ve ruhsatlandırma işlemlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak yeni verilecek ruhsat alanlarına maden işletme yöntemi, faaliyetin yapıldığı bölge, madenin cinsi, yapılacak yatırımın çevresel etkileri, şehirleşme ve benzeri hususlar dikkate alınarak, temdit talepleri dahil ruhsat verilen alanlarda kazanılmış haklar korunmak kaydıyla, ilgili kurumların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından kısıtlama getirilebilir. İlk müracaat veya ihale yolu ile yapılacak ruhsatlandırmalarda müracaatın yapılacağı alanlar diğer kanunlar ile getirilen kısıtlamalar göz önüne alınarak Bakanlıkça ruhsat müracaatına kapatılabilir. Kısıtlama gerekçesi ortadan kalkan alanlar ihale yoluyla aramalara açılır. Bu Kanun dışında madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak yapılacak her türlü kısıtlama ancak kanun ile düzenlenir.”,

7’nci maddesinin ondördüncü fıkrasında “*Maden arama faaliyetleri, bu Kanunda sayılanlar dışında herhangi bir izne tâbi değildir. İşletme faaliyetleri ise, bu Kanuna göre Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe göre yürütülür.*”

denilmektedir.

3213 sayılı Maden Kanunu’nun “İşletme ruhsatı ve madenin işletilmesi” başlıklı 24’üncü maddesinde işletme ruhsatı ve işletme ruhsat süresinin uzatma taleplerinin nasıl değerlendirileceği, hangi durumlarda talebin kabul edileceği, hangi durumlarda talebin reddedileceği düzenlenmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri değerlendirildiğinde maden ruhsat talebi ve maden ruhsatı süre uzatım talebi gibi maden iş ve işlemlerine ilişkin izin veya ruhsat verme hususunda idari işlem tesis etme yetkisi MAPEG’e verilmiştir.

Bilindiği üzere idari işlem, idarenin yönetim işlevine ilişkin olarak, kamu gücü kullanmak suretiyle yaptığı tek yanlı irade açıklamalarıdır. Dolayısıyla idarenin idari işlem yaparken kamu gücü kullanması sebebiyle takdir yetkisinin bulunduğu hallerde bu takdir yetkisinin kullanımı ve yargısal denetimi ayrıca önem taşımaktadır.

Hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak, idarelerin bireysel ya da düzenleyici işlemler tesis ederken sınırsız bir takdir yetkisine sahip olmadığı, bu yetkiyi kamu yararına ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanmaları gerektiği, bu işlemlerin hukuka uygunluklarının yargı mercileri tarafından denetlenmesi sırasında ise, idareyi işlem yapmaya iten sebebin de irdeleneceği açıktır.

Her ne kadar idarenin takdir yetkisi kapsamında işlem tesis etmeye yetkisi bulunmakta ise de bu yetkinin kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilerek kullanılması ve yetki kullanılarak tesis edilen işlemin de somut gerekçesinin bulunması, yeri geldiğinde somut ve nesnel gerekçenin ilgili mercilere sunulması gerekmektedir.

Yapılan denetimlerde,

İdare tarafından, maden iş ve işlemleriyle ilgili izin veya ruhsat talebine ilişkin başvuruların herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin, sadece Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Taşınmaz Komisyonu kararı ile uygun bulunmadığı belirtilmek suretiyle reddedildiği,

İşin teknik boyutuna ilişkin inceleme ve değerlendirmeye dayalı somut bir bilgi ve belgelerin ortaya konulmadığı,

Söz konusu hususların sık sık hukuki ihtilaflara ve davalara konu edildiği ve davaların genel itibarıyla kamu aleyhine sonuçlanması nedeniyle bütçesel anlamda yükün arttığı,

Mahkemelerce tesis edilen hükümlerde genel olarak “*İdare tarafından, maden iş ve işlemleriyle ilgili izin veya ruhsat talebine ilişkin başvuruların hangi gerekçelerle, özellikle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Taşınmaz Komisyonu kararlarının hangi gerekçelerle verildiğinin somut olarak ortaya konulması gerektiğinin*” vurgulandığı,

tespit edilmiş olup bu konudaki hukuki ihtilafların önüne geçilmesi adına gerekli yasal ve idari işlemlerin tesis edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 6: Maden Sahaları ile İlgili Kurumca Yapılan İhalelerde Taban İhale Bedeli Belirleme Konusunda Bağlayıcı Objektif Standartların Olmaması

Maden sahaları ile ilgili ihalelerde adil ve eşit rekabet koşullarının sağlanması, bu konularda hasıl olabilecek tereddütlerin, hukuki ihtilafların önüne geçilmesi ve ihale bedeli ile ilgili kamu kaynaklarında maksimizasyonun sağlanması adına ihalelere katılımda genel bir kriter olan taban bedellerinin hesaplanmasında objektif ve açık kriterlerin konulması, bunların mevzuatla da hüküm altına alınması ihtiyacı görülmüştür.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun "İlk müracaat ve ruhsatlandırma" başlıklı 16'ncı maddesinde,

"(Değişik: 26/5/2004 – 5177/10 md.) (Değişik fıkra: 4/2/2015 – 6592/11 md.) II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki ruhsatlar ihale ile verilir. I. Grup, II. Grup (a) ve (c) bendi madenler için doğrudan işletme ruhsatı verilir. II. Grup (b) bendi, III. Grup, IV. Grup madenler (...) (3), V. Grup madenler arama ruhsatı ile aranır. II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler için yapılan müracaatların işletme ruhsat taban bedeli ödenerek yapılması zorunlu olup müracaatlarda öncelik hakkı esastır..." denilmektedir.

Kanun'un 'İhale' başlıklı 30'uncu maddesinde ise,

"(Değişik: 4/2/2015-6592/15 md.)

Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanlar ile II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki yeni alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılır. İhale ilanı Resmî Gazete'de yayımlanır.

İhale bedeli işletme ruhsat taban bedelinden az olamaz.

Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak şartnamelerde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar şartnameler ile belirlenebilir.

Ruhsat sahaları arasında tek başına madencilik yapılamayacak büyüklükteki alanlara ruhsat verilmez. Bu alanlar bitişik ruhsat sahipleri arasında ihale edilir. İhalelik durumda olan

ve madencilik yapılabilmesi için uygun büyüklükte olmayan sahalar, çevresindeki ruhsatsız alanlar veya diğer ihalelik sahalarla birleştirilerek ihale edilir.

Havza madenciliğini geliştirmek ve jeolojik yapıyı aydınlatmak amacıyla yeni oluşturulan alanlar ile herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş sahalar, alan sınırlamasına bakılmaksızın birleştirilerek ihale edilebilir. Bu şekilde ihale edilen sahaların ruhsatlandırılmasında 16 ncı maddedeki alan sınırlaması aranmaz.

Mülga 6309 sayılı Maden Kanunu hükümleri uyarınca verilmiş olan ve bu Kanuna göre ruhsat hukuku devam eden çakışmalı işletme ruhsat sahalarında yeni bir maden bulunması hâlinde, çakışmalı alandaki maden hakkı bu ruhsat sahipleri arasında ihale edilerek ruhsatlandırılır.

Sahaların ihalesinden elde edilen gelirler genel bütçeye gelir kaydedilir. Bu Kanun kapsamındaki iş ve işlemler için ihtiyaç duyulan ödenekler Genel Müdürlük bütçesinde öngörülür.

(Ek fıkra: 21/3/2018-7103/32 md.) Bu madde kapsamında bir sahanın ihalesinin iki defa yapılmasına rağmen sahaya müracaat olmaması durumunda sahanın aramalara açık hale geleceği Genel Müdürlükçe ilan edilir. İlan edilen sahaya bir aylık sürede müracaat olması durumunda belirlenen ihale taban bedeli üzerinden ruhsatlandırılır. Müracaatın birden fazla olması durumunda müracaat edenler arasında yeniden ihale edilir.

İhalelik sahalar, ihale edilmeksizin ihtisaslaşmış Devlet kuruluşlarına Bakan onayı ile verilebilir.” denilmektedir.

Maden mevzuatına göre ihaleye konu sahalar/alanlar için beş farklı usul izlenmektedir;

-Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş bütün maden grubundaki sahalar ihale yolu ile ruhsatlandırılır.

-II. Grup (b) bendi ve IV. Grup madenler dışındaki diğer maden grupları için ihalelik saha bulunmayan boş alanlar ihale yolu ile ruhsatlandırılır.

-Yürürlükteki ruhsat sahaları arasında kalan ve tek başına madencilik yapılamayacak büyüklükteki alanlar ihale konu edilmektedir.

-Yurt içinde ara/uç ürün üretimine yönelik tesis kurulması şartına bağlı olarak ilgili sahaların ihaleleri “tesis şartlı ihale” şeklinde yapılmaktadır.

-Çakışan işletme ruhsat sahalarında yeni bir maden bulunması halinde çakışmalı alandaki maden hakkının çakışan ruhsat sahipleri arasında ihale edilmesi söz konusu olmaktadır.

Maden Sahaları İhale Yönetmeliği'nin "Taban ihale bedelinin tespiti" başlıklı 17'nci maddesine göre taban ihale bedeli, "*işletme ruhsat taban bedelinden az olmamak kaydıyla Genel Müdürlükçe sahanın ruhsat safhası, konumu, rezerv bilgileri ve piyasa şartları dikkate alınarak*" belirlenir.

Aynı Yönetmeliğin "Tesis şartına bağlı ihale" başlıklı 10'uncu maddesinde,

"(1) Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, kalitesi, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak ihale şartnamesinde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir. Bu ihalelerde rezervin özellikleri dikkate alınarak ihaleye katılma şartları, taban ihale bedeli, ihale bedelini ödeme şekli ve süresi, üretim süreleri veya tesislerin yatırım süreleri ve diğer hususlar ihale şartnamesi ile belirlenebilir.

..." hükümleri yer almaktadır.

Görüleceği üzere 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 30'uncu maddesinde ihale bedeli işletme ruhsat taban bedelinden az olamaz denildikten sonra hem 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 30'uncu maddesinde hem de Maden Sahaları İhale Yönetmeliği'nin 10 ve 17'nci maddesinde taban ihale bedelinin belirlenmesinde "maden sahasının rezerv bilgileri" dikkate alınması gereken bir kriter olarak yer almıştır. Ayrıca tesis şartlı ihaleler için Yönetmelikte "*Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, kalitesi, ... dikkate alınarak ihale şartnamesinde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir*" denilerek taban ihale bedelleri başta olmak üzere ihale edilecek sahaya dair ihale şartnamelerinin belirlenmesinde maden sahasına dair rezerv ve tenör bilgileri başta olmak üzere Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü tarafından üretilen raporların veya bizzat MAPEG tarafından üretilen detaylı raporların içeriğindeki bilgilerin ciddiyetle ve özenle kullanılması, analiz edilmesi gerektiği ortadadır.

İşletme ruhsat taban bedeli 3213 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanmakta olup her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranı nispetinde artırılmaktadır. (2022 yılı İşletme Ruhsat Taban Bedeli: 28.283 TL ve 2023 Yılı İşletme Ruhsat Taban Bedeli=63.052 TL'dir)

Uygulamada maden sahalarının ihalesi ise şu şekilde yapılmıştır/yapılmaktadır:

A) Taban İhale Bedeli belirlenmesi (Eski uygulama)

Eski uygulamada ihale grubuna alınan sahada daha önceden herhangi bir arama, işletme projesi ve MTA Raporu var mı kontrol edilmektedir.

1)İhaleye tabi saha ile ilgili herhangi bir bilgi yok ise İhale Taban Bedeli olarak ;

a-) Arama Döneminden hukuku sona eren sahalar için;

Taban İhale Bedeli= İşletme Ruhsat Taban Bedeli * 4

b-) İşletme Döneminden hukuku sona eren sahalar için;

Taban İhale Bedeli= İşletme Ruhsat Taban Bedeli * 8

2)İhaleye tabi sahada bilgi varsa (MTA raporları, İşletme projeleri ve Arama projeleri);

Görünür Rezerv: MTA Raporları, İşletme projeleri ve Arama projeleri rezerv miktarları

Cevher Türü: MTA Raporları, İşletme Projeleri ve Arama Projeleri

1 Yıllık Üretim Miktarı: Genel Müdürlüğün İşletme Projelerinde kabul ettiği asgari 1 yıllık üretim miktarları

Ocak Başı Satış Tutarı: Cevherleşmenin Türkiye Ocak Başı Satış tutarı

Cevherleşme Potansiyel Oranı:

1-10 Arası = 1

11-20 Arası = 2

21-30 Arası = 3

31-40 Arası = 4

41-50 ve Üzeri = 5

Veri setinin kullanıldığı bir formül ile hesaplanmaktadır.

B- Taban İhale Bedeli belirlenmesi (Mevcut uygulama)

1)İhaleye tabi sahaların ihale taban bedelini belirleme formülü aşağıdadır:

Tablo 5: İhaleye Tabi Sahaların İhale Taban Bedelini Belirleme Formülleri

Ruhsat Safhası	Ruhsat Grubu	Açıklama
I-B, II. ve IV. Grup Maden Sahalarının Taban İhale Bedeli		
Arama Ruhsat Döneminden İptal veya Terk Edilmiş İşe	I-B, II. ve IV. gruplar	İşletme Ruhsat Taban Bedelinin 8 katı 2023 Yılı İşletme Ruhsat Taban Bedeli= 63.052 TL Taban İhale Bedeli= 63.052x8= 504.416 TL
İşletme Ruhsat Döneminden İptal veya Terk Edilmiş İşe	I-B, II. ve IV. gruplar	İşletme Ruhsat Taban Bedelinin 12 katı 2023 Yılı İşletme Ruhsat Taban Bedeli= 63.052 TL Taban İhale Bedeli= 63.052x12= 756.624 TL
III. Grup Maden Sahalarının Taban İhale Bedeli		
III. Grup Sahalar Arama veya İşletme Döneminden İptal veya Terk Edilmiş İşe	III. Grup	İşletme Ruhsat Taban Bedelinin 1 katı 2023 Yılı İşletme Ruhsat Taban Bedeli= 63.052 TL Taban İhale Bedeli= 63.052x1= 63.052 TL
V. Grup Maden Sahalarının Taban İhale Bedeli		
V. Grup Sahalar Arama veya İşletme Döneminden İptal veya Terk Edilmiş İşe	V. Grup	İşletme Ruhsat Taban Bedelinin 2 katı 2023 Yılı İşletme Ruhsat Taban Bedeli=63.052 TL Taban İhale Bedeli= 63.052x2= 126.104 TL

2)Tesis Şartına Bağlı İhaleler

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 30'uncu maddesinin üçüncü fıkrası " *Maden ruhsat sahasının cinsi, rezervi, bulunduğu bölge, tenörü, kalitesi, istihdam, yatırım, ülke ihtiyaçları ve benzeri hususlar dikkate alınarak ihale şartnamesinde açıkça belirtmek kaydıyla ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılabilir.*" hükmü kapsamında katma değeri yüksek ara ve uç ürün üretme şartını içeren ihaleler yapılmaktadır. Söz konusu ihaleler ile ilgili ikincil mevzuat düzenlemesi ise Maden Sahaları İhale Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesinde yer almaktadır. Söz konusu madde detayı incelendiğinde yukarıda da vurgulandığı üzere taban ihale bedelinin belirlenmesinde "maden sahasının rezerv bilgileri" dikkate alınması gereken bir kriter olarak yer aldığı gibi maden ruhsat sahasının cinsi, bulunduğu bölge, tenörü, kalitesi diğer dikkate alınması gereken hususlar olarak sayılmış bu hususların ihale şartnamesinin şartlarının belirlenmesinde de dikkate alınması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Böylece taban ihale bedelleri başta olmak üzere ihale edilecek sahaya dair ihale şartnamelerinin belirlenmesinde maden sahasına dair yukarıda sayılan bilgiler başta olmak üzere Maden Tetkik Arama Genel

---

Müdürlüğü (MTA) tarafından üretilecek raporların ve içeriğindeki bilgilerin ciddiyetle ve özenle kullanılması, analiz edilmesi gerektiğinde şüphe bulunmamaktadır.

Tesis şartlı ihaleler yapma usulünde mevcut uygulamada;

-Bazı sahaların ihalesinde puanlama kriterleri belirlenerek Puanlama Usulü Tesis Şartlı ihale yapıldığı,

-Puanlama usulü yapılan ihalede; vereceği taahhütler karşılığında en yüksek puanı alanın ihaleyi kazanmış sayıldığı,

-Puanların eşit olması halinde de en yüksek ve eşit puan alan teklif sahipleri arasında açık artırma usulü ile ihaleye devam edildiği,

görülmüştür.

Yukarıda yer verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere maden sahalarıyla ilgili mevcut ihale sisteminde taban ihale bedelinin belirlenmesinde Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü tarafından sahada ve laboratuvar ortamlarında proje bazında ve uzun süreler boyunca yoğun bir şekilde yapılan maden arama, analiz ve rezerv değerlendirme çalışmaları, yine sahada icra edilen teknik anlamda farklı boyutlarda pek çok sondaj, jeokimya ve jeofizik vb. türünden jeolojik araştırmalar, yer bilimi gözlemleri sonucu üretilen raporların ve bu raporlarda yer alan özellikle sahadaki maden rezervinin boyutu ve cevherin tenör bilgisi gibi söz konusu maden sahasının taban ihale bedelini etkileyebilecek pek çok bilginin kullanılmasının ikinci planda kaldığı görülmektedir.

Tesis şartlı olmayan ihalelerde yukarıda görüleceği üzere formüsel bir taban ihale bedeli belirleme sistemi uygulanmakta olup burada zaten herhangi bir rezerv bilgisi veya cevher tenör bilgisi hiç kullanılmamaktadır.

Tesis şartlı ihalelerde ihale şartnamelerindeki hükümlere dair standartlar bulunmadığı gibi yine bu şartnamelerde yazıldığı şekilde uygulanan puanlama sisteminin ise şu an için bir mevzuat dayanağı da bulunmamaktadır.

Özetle maden sahalarının ihalelerinde önemli bir eşik değer olan taban ihale bedelinin belirlenmesinde ve tesis şartlı ihalelerde puanlama sisteminde, MTA tarafından üretilen tüm rapor ve bilgilerin ve ayrıca MAPEG tarafından saha ile ilgili yapılacak araştırmalara dair raporların kullanılıp kullanılmadığının kontrolünü sağlayan, bunu zorunlu kılan, taban ihale

bedeline mevcut MTA rapor ve verilerinden hangilerinin kullanılarak ulaşıldığına dair açıklama zorunluluğunu içeren, taban ihale bedeli üzerindeki kuşkuları, olası hukuki ihtilafları önleyici standartlar, kriterler ve bunlara dair bir mevzuat bulunmamaktadır. Diğer taraftan ihale edilecek maden sahalarının ihale koşullarının belirlenmesinde mevzuatın tamamında dikkate alınması şartı koşulan “rezerv bilgisinin” alanında düzenlenmiş standartlara uygun bir rapor olmadan elde etme imkanı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda özellikle saha ile ilgili daha önce hazırlanmış (alanındaki hem uzman hem de bilimsel yetkinliği olan bir kurum olarak) MTA raporları olmadan bu raporlar özenle incelenmeden, gerekirse saha ile ilgili tekrar bir araştırma istenmeden taban ihale bedeli belirlenmesinde kamu yararı olmadığı açıktır.

Konu 2022 yılı denetimleri neticesinde düzenlenen Sayıştay Denetim Raporunda da bulgu konusu edilmesine rağmen 2023 yılı itibariyle bir gelişme mevcut değildir.

Sonuç olarak maden sahalarının ihale edilmesi öncesinde belirlenen taban ihale bedelinin hesabında, tesis şartlı ihalelerde kullanılacak olan şartnamelerde ve hükümlerinde, yine bu tip ihalelerde kullanılacak puanlama sistemlerinde yukarıda yer verilen eksikleri giderecek ve uyulması zorunlu kriterler, standartlar geliştirilmesi, buna dair mevzuat alt yapısının kurulması, mevcut uygulamalarda MTA raporları başta olmak üzere saha rezerv potansiyelini detaylı olarak ortaya koyan raporlardan hangi aşamada nasıl faydalanılması gerektiğinin de ayrıca zorlayıcı mevzuat hükümleriyle denetime elverişli hale getirilmesi uygun olur. Aksi durumda taban ihale bedelleri, ihale şartname hükümleri ile puanlama vb. uygulamaların hukuki ihtilafa konu edilmesinin kaçınılmaz olacağı öngörülmekte ve değerlendirilmektedir.

BULGU 7: Radyoaktif Mineraller, Radyoaktif Maddeler, Nadir Toprak Elementleri ve Nadir Toprak Minerallerinin Devlet Eliyle Aranıp İşletilmesine Dair Yasal Mevzuat Düzenlemesi Yapılması İhtiyacının Bulunması

Maden mevzuatımızda bazı madenler için Devlet eliyle aranması ve işletilmesine dair yasal düzenlemeler yer almışken stratejik konumda olan radyoaktif mineraller, radyoaktif maddeler, nadir toprak elementleri ve nadir toprak mineralleri için söz konusu mevzuatta arama ve işletme konularında henüz yasal bir düzenleme yer almadığı tespit edilmiştir.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 49'uncu maddesinde “*Madde 49 – (Değişik birinci fıkra: 26/5/2004 – 5177/22 md.) 2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Bu Kanunun yürürlük*

tarihinden önce bulunmuş ve sonra bulunacak bor madenlerinin aranması ve işletilmesi 2840 sayılı Kanun hükümlerine tâbidir.

Bunların ihracatına ait usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca tespit edilir.” denilmiştir.

10.06.1983 tarihli ve 2840 sayılı Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin İşletilmesini, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen Kanun’un “*Devlet eliyle işletilecek madenler*” başlıklı 2’nci maddesinin ilk halinde

“Madde 2. — Bor tuzları, trona (tabii soda), asfaltit, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır. Bu madenler için 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine verilmiş olan ruhsatlar iptal edilmiştir.” ifadeleri yer almıştır.

16.02.1994 tarihinde yapılan değişiklik sonrasında 2840/2’inci maddenin son şeklinde

“Madde 2 – (Değişik birinci cümle: 16/2/1994 - 3971/1 md.) Bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır. Bu madenler için 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine verilmiş olan ruhsatlar iptal edilmiştir.” Denilmiş olup Yasanın ilk halindeki “*uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır*” ifadesi ile ilgili bir değişiklik yapılmamıştır. Böylece maddenin bu kısmı 10.06.1983 tarihli 2840 sayılı Yasanın ilk haliyle aynen muhafaza edilmiştir.

2840/2’nci madde ile ilgili 1994 yılında yapılan değişiklik maddenin ilk halinde yer alan “*trona (tabii soda), asfaltit*” madenleri ile ilgili kısıtlayıcı hükmün Yasa’dan çıkarılması olmuştur.

15.06.1985 tarih ve 18785 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3213 sayılı Maden Kanunu’nun 50’nci maddesinde “*Madde 50 – Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra toryum ve uranyum madenlerinin aranması ve işletilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir. Üretilen cevher Devlete veya Cumhurbaşkanınca tespit edilecek yerlere satılır.*” Denilmekte ve 53’üncü maddesinde “*Yürürlük: Madde 53 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*” hükmüne yer verilmektedir.

Toryum ve uranyum madenlerinin aranması ve işletilmesi konusunda daha sonra çıkan 3213 sayılı Maden Kanunu’nda 2840 sayılı Kanun benzeri bir kısıtlayıcı hüküm yer almamıştır. Ancak 2840/2’nci madde ile ilgili 1994 yılında yapılan değişiklik ise 3213 sayılı Yasanın Yürürlük tarihinden (1985) sonraki bir düzenleme olup bu düzenlemede 2840/2’inci maddenin “*Bor tuzları,*

uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır.” Hükümü aynen muhafaza edilmiş söz konusu değişiklik kapsamına maddenin uranyum ve toryum madenleri ile ilgili kısmı alınmamıştır. Dolayısıyla 2840/2’inci maddenin son halinde “Bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır” şeklindeki kısıtlayıcı hüküm varlığını aynen muhafaza etmiştir.

Mevcut yasal düzenlemelerdeki kısıtlayıcı hükümler yukarıda yer verildiği gibi olup radyoaktif minerallerin, radyoaktif maddelerin, nadir toprak elementleri ve nadir toprak minerallerinin ise Devlet eliyle aranması ve işletilmesine dair zorunluluk içeren yasal kısıtlayıcı hükümler bulunmamaktadır. Konuyla ilgili Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) tarafından hazırlıkları devam eden taslak mevzuat çalışmaları bulunmaktadır. Söz konusu taslak metinlerin gerekçe kısımlarında,

“Bahsi geçen madenlerin yanı sıra günümüz teknolojisiyle birlikte nadir toprak elementleri ve nadir toprak mineralleri de kritik öneme sahip olmuş belirtilen alanlarda daha yaygın şekilde kullanılmaya başlanılmıştır.

Taslak kanunla da radyoaktif minerallerin, radyoaktif maddelerin, nadir toprak elementleri ve nadir toprak minerallerinin daha etkin, verimli ve milli menfaatlere uygun olarak kullanılması amacıyla Devlet eliyle aranıp işletilmesi ve kritik öneme sahip bu maden ve minerallere ilişkin üretim kayıtlarının düzenli bir şekilde tutulması hususunda hükümlere yer verilmiştir.” denilmiştir. Yapılması tasarlanan yasal düzenlemeler özetle,

“-Nadir Toprak Elementleri, 3213 sayılı Maden Kanununda IV. Grup (d) bendinde ayrıca gruplandırılarak nadir toprak elementleri ve nadir toprak minerallerinin daha etkin, verimli ve milli menfaatlere uygun olarak kullanılması amacıyla düzenleme yapılması,

-3213 sayılı Maden Kanununda IV. Grup (ç) bendinde radyoaktif mineraller ile radyoaktif maddeler yer almakta olup radyoaktif minerallerin, radyoaktif maddelerin, nadir toprak elementleri ve nadir toprak minerallerinin de Devlet eliyle aranıp işletilmesine ilişkin 2840 sayılı Kanun’un “Devlet eliyle işletilecek madenler” başlıklı 2’nci maddesinde düzenleme yapılması,”

şeklindedir.

Mevcut uygulamada özellikle tesis şartlı çıkılan maden ihalelerinde örneğin “.... ili dahilinde bulunan ..... sayılı IV. Grup maden sahası ara/uç ürün üretimine yönelik tesis kurulması şartı ile ..... tarihinde ihale edilecektir.” şeklinde duyuru yapılmaktadır. Ancak

3213 sayılı Yasa incelendiğinde Yasa'nın "madenler" başlıklı 2'nci maddesi (ç) bendinde *"Uranyum, Toryum, Radyum gibi elementleri içeren radyoaktif mineraller ve diğer radyoaktif maddeler."* denilerek uranyum, toryum ve radyum gibi elementler IV. Gruba dahil diğer madenler ile birlikte hepsi aynı grupta yer almaktadır. Buradan hareketle ihale ilanı yukarıdaki gibi çıktığı zaman aslında ihale ilanının bizzat kendisi uranyum ve toryum madenleri konusunda kısıtlayıcı bir hüküm arz etmemekte, bunları da kapsar mahiyettedir. Yani ihale ilanında 4. Grup madenlerden x veya y maden türüne dair veya bir bent üzerinden değil grubun tamamını kapsayacak şekilde ilana çıkılması uygulamada söz konusu sahada uranyum veya toryum gibi radyoaktif mineraller veya diğer radyoaktif maddelerin ilan kapsamında ihaleye çıkılması ile sonuçlanacaktır. Bu durum ise günümüz dünyasında Nükleer enerji hammaddesi olması nedeniyle Devletler açısından stratejik konumda olan bu tip madenlerin aranması ve işletilmesi yönüyle Devlet kontrolünde zafiyete sebep olabileceği gibi zamanında mevzuat düzenlemesi yapılmazsa ileriki tarihlerde tesis edilecek ruhsat iptallerinde hukuken ihtilaflara sebep olabilecektir.

Sonuç olarak,

Radyoaktif minerallerin, radyoaktif maddelerin, nadir toprak elementleri ve nadir toprak minerallerinin Devlet eliyle aranıp işletilmesine ve bu elementler ile minerallerin daha etkin, verimli ve milli menfaatlere uygun olarak kullanılması amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin bir an önce tamamlanmasında,

2840 sayılı Kanun ve 3213 sayılı Yasada yapılan değişikliklerin farklı yorumlanmasının önüne geçilmesi açısından yapılacak nihai yasal düzenlemelerde *"Bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır"* Hükümünün Kanun'un son halinde tekraren ve açıkça vurgulanmasında,

İhale ilanlarında "Devlet eliyle arama ve işletilme" sınırlamasına muhatap olabilecek maden ve mineral türleri ile ilgili kapsayıcı ihale uygulamalarından kaçınılmasında,

Fayda mülahaza edilmektedir.

BULGU 8: Rödövens Sözleşmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevreye Uyum ve Etki, Halk Sağlığı Gibi Konularda Asgari Standartlar İçeren Tip Sözleşme ve Bu Şekilde Bir Sözleşmeyi İçeren Mevzuat Bulunmaması

Kanun gereği Kurumun iznine tabi tutulan rödövens sözleşmelerinde iş sağlığı ve güvenliği, çevreye uyum ve etki, halk sağlığı vb. konularda asgari düzenlemelerin arandığı, asgari standartlar ve kriterlerin şart koşulduğu tip bir sözleşme ve bu şekilde bir sözleşmeyi içeren mevzuat bulunmadığı görülmüştür.

11.12.2022 tarih ve 32040 sayılı resmi gazetede yayımlanan Maden Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre rödövens sözleşmesi, "*Ruhsat sahalarındaki madenlerin işletilerek değerlendirilmesi amacıyla üçüncü kişilere veya kuruluşlara tasarruf hakkı sağlamak üzere ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmı için ruhsat sahiplerinin, bu kişilerle yapmış oldukları sözleşmeleri...ifade eder*" şeklinde tanımlanmıştır.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun Ek 7'nci maddesinde,

"(Ek fıkra: 4/2/2015 – 6592/22 md.) Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında rödövens sözleşmeleri Genel Müdürlüğün iznine tabidir. İzin alınmaksızın yapılan rödövens sözleşmesi ile yürütülen madencilik faaliyetleri durdurulur. (Ek cümle:14/2/2019-7164/21 md.) Genel Müdürlük rödövens sözleşmelerinin tarafı değildir.

(Ek fıkra: 4/2/2015 – 6592/22 md.) Kamu kurum ve kuruluşları ile iştirakleri hariç olmak üzere yer altı kömür işletmelerinde maden ruhsat sahipleri, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişiler ile üretim faaliyetlerine yönelik rödövens sözleşmeleri yapamaz. Aksi takdirde rödövens sözleşmesi ile yapılan madencilik faaliyetleri durdurulur.

Maden ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları rödövens sözleşmelerinde, bu alanlarda yapılacak madencilik faaliyetlerinden doğacak İş Kanunu, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili idari, mali ve hukuki sorumluluklar rödövensçiye aittir. Ancak bu durum ruhsat sahibinin Maden Kanunundan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz."

denilerek maden ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasındaki rödövens sözleşmelerinin geçerli olabilmesi MAPEG iznine tabi kılınmıştır.

Maden Yönetmeliği'nin "Rödövens işlemleri" başlıklı 101'inci maddesinde ise,

“(1) Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında yapılacak olan rödövens sözleşmeleri Genel Müdürlüğün iznine tabidir. Maden işletme ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmı veya tamamı için üçüncü kişilerle yapmış oldukları rödövens sözleşmelerinin ve bu sözleşmelerde yapılan değişikliklerin, bilgilendirme amacıyla Genel Müdürlüğe verilmesi ve maden siciline bilgi amaçlı şerh edilmesi zorunludur. Genel Müdürlük hiçbir şekilde rödövens sözleşmelerine taraf değildir. Rödövens sözleşmeleri Genel Müdürlüğün izin verdiği tarih itibarıyla sicil kayıtlarına şerh edilir.”

denildikten sonra devamında,

“(2) Rödövens izni taleplerinde; ruhsat sahibinin işletme ruhsat taban bedelinin Genel Müdürlüğün muhasebe birimi hesabına yatırılması, yıllık ruhsat bedellerinin, ruhsat harçlarının ve çevre ile uyum teminatlarının ödenmiş olması, talebin yapıldığı tarih itibarıyla tahakkuk eden ve son ödeme tarihi geçmiş Devlet hakkı borcu bulunmaması, rödövensçi tarafından alınmış ve aktif edilmiş kayıtlı elektronik posta adresi (KEP) veya UETS adresinin Genel Müdürlüğe verilmesi, işletme izni olan ruhsatlarda daimî nezaretçi atamasının yapılmış olması ve yetkilendirilmiş tüzel kişi sözleşmesinin bulunması zorunludur. Aksi takdirde işletme ruhsat taban bedeli iade edilmeksizin talep reddedilir.

(3) Bir ruhsat sahasında rödövens talebinin olması durumunda talep, alanın madencilik faaliyeti yapılabilecek büyüklükte olup olmadığı ve işletme faaliyetlerinin birbirini olumsuz etkileyip etkilemediği göz önünde bulundurularak Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir.

(4) Kamu kurum ve kuruluşları ve iştirakleri hariç yer altı kömür sahalarında rödövens sözleşmesi yapılamaz. Kamu kurum ve kuruluşları ve iştiraklerinin yer altı kömür işletmelerinde aynı alan içinde, kot/kat farklılığı olması, giriş çıkışları ve havalandırmalarının birbirinden bağımsız olması halinde birden fazla rödövens sözleşmesi yapılabilir.

(5) Ruhsat sahası içinde birbiri ile çakışmayacak şekilde farklı alanlar için koordinatları verilerek birden fazla rödövens sözleşmesi yapılabilir. Koordinat bilgisi belirtilmeyen rödövens sözleşmeleri sicile şerh edilmez.

(6) Rödövens sözleşmelerinde sözleşmenin bitiş tarihi, muhtemel süre uzatımları dahil gün/ay/yıl olarak belirtilir. Aynı alanda kot/kat farklılığı olsa dahi birden fazla rödövens sözleşmesi yapılamaz.

(7) Rödövensçi olarak faaliyet gösterecek;

a) Tüzel kişilerin;

1) Ortaklık payı, adres bilgileri, aktive edilmiş kayıtlı elektronik posta adresi (KEP) veya UETS adresini ibraz etmesi,

2) Kanunun 6 ncı maddesindeki maden haklarını kullanma ile ilgili şartları ve bu Yönetmelikte belirlenen mali yeterlilik şartlarını sağlaması,

3) Ek-2 'de yer alan mali yeterlilik tutarları tablosunda ruhsat gruplarına göre belirtilen ve bulunulan yılın yeniden değerlendirme oranına göre güncellenmiş tutarın; en az %30'unu şirket sermayesi, geri kalan kısmını vadeli/vadesiz mevduat veya kullanılmamış nakdi kredi limitini belirten banka referans mektubuyla sağlaması,

zorunludur.

b) Gerçek kişilerin, mali yeterlilik tutarının tamamını banka referans mektubu ile sağlaması ve söz konusu referans mektubunun Genel Müdürlüğe verilmiş tarihi itibarıyla son on beş gün içinde alınmış olması gerekir.

c) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından, mevduat hesabında bulunan tutarın belirtilmesi halinde banka referans mektubunda gerçek veya tüzel kişiye ait IBAN numarasının yer alması zorunludur.

(8) Tarafların birlikte rüdvans sözleşmesinin maden sicil kayıtlarından silinmesini talep etmeleri halinde bu kayıtlar maden sicilinden silinir. Rüdvans sözleşmesinin feshine ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmadığı müddetçe tek taraflı silinme talepleri kabul edilmez. Süresi sona eren rüdvans sözleşmeleri, maden sicilinden silinir.

(9) Maden ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları rüdvans sözleşmelerinde, bu alanlarda yapılacak madencilik faaliyetlerinden doğacak İş Kanunu, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili idari, mali ve hukuki sorumluluklar rüdvansçıya aittir. Ancak bu durum ruhsat sahibinin Kanundan doğan teknik, mali ve hukuki konulardaki sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(10) Rüdvansçı tüzel kişinin ortaklık yapısında değişikliğe yol açabilecek %10'dan fazla hisse devir işlemleri Genel Müdürlüğün iznine tabidir. Bu gibi durumlarda hisse devrinin tarafları konu ile ilgili olarak Genel Müdürlüğe müracaat eder. Talebin Genel Müdürlük

---

tarafından uygun görülmesi halinde durum ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir. Aksi takdirde Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası gereğince işlem tesis edilir.

(11) Ruhsatın sicil kayıtlarına bilgi amaçlı şerh edilmiş rödövens sözleşmelerinde, rödövens süresinin uzatılması ve/veya rödövens sözleşmesindeki alanın koordinatlarının değiştirilmesi durumları yeni talep olarak değerlendirilir, Genel Müdürlük izni alınmasına müteakip bu rödövens sözleşmeleri ruhsatın sicil kayıtlarına bilgi amaçlı şerh edilir.”

hükümleri sıralanmıştır.

Yapılan incelemede,

Yukarıdaki mevzuatta da vurgulandığı üzere Genel Müdürlüğün iznine tabi olan maden ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları rödövens sözleşmelerinde tip sözleşme veya şartname şeklinde hukuki bağlayıcılığı olan metinler bulunmadığı,

Uygulamada maden ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları rödövens sözleşmelerinin farklı içeriklerde olduğu,

Bu sözleşmelerde genel ifadelerden ziyade özellikle iş sağlığı ve güvenliği, çevreye etki ve uyum, halk sağlığı vb. konularında asgari olması gereken standartların ve kriterlerin sözleşmelerde aranması gerektiği, bunun için de diğer ilgili kurumlar ile iletişim kurularak tip bir sözleşme metninin tasarlanması gerektiği, böylece bu sözleşmelerin asgari standart ve kriter denetimlerinin yapılabilirliğinin sağlanabileceği,

Genel Müdürlüğün (*taraf olmamakla birlikte ilgili sözleşmelerin iznine tabi olması noktasında*) bu iznin kullandırılmasında ve daha sonraki işletme faaliyetlerinin denetiminde yukarıda yer alan mevzuat hükümleri başta olmak üzere kapsamlı şekilde geliştirilecek tip sözleşme hükümlerinin bu denetimlerde kullanılması gerektiği,

tespit edilmiştir.

BULGU 9: Ruhsatı Hükümden Düşen ve Terk Edilen Maden Sahalarında Yapılan Rehabilitasyon/Çevre ile Uyum Çalışmalarının İcrasında ve Takibinde Eksiklikler Bulunması

Ruhsatı hükümden düşen veya terk edilen maden sahalarının çevre ile uyumlu hale getirilmesi adına yapılan rehabilitasyon çalışmalarının icrasında ve takibinde gerekli etkinliğin sağlanamadığı görülmüştür.

3213 sayılı Maden Kanunu'nda (Mad.32) ve bu Yasa'ya dayanılarak çıkarılan uygulama Yönetmeliği niteliğindeki Maden Yönetmeliği'nde (Mad.85) maden sahalarında ruhsatın hükümden düşmesi ve terk edilen alanlarda alınacak tedbirlere yani maden sahalarındaki faaliyetler sonrası ilgili alanların çevre ile uyumlu hale getirilmesi adına yapılacak rehabilitasyon süreci anlatılmaktadır. Bu anlamda Maden Kanunu'nun 32'nci maddesi ve Maden Yönetmeliği'nin 85'inci addesi rehabilitasyon faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. 25.11.2014 tarih ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği Ek-1 kapsamında bulunan maden sahalarında ÇED projesine Doğaya Yeniden Kazandırma Planı eklenmesi gerekmekte olup ayrıca maden sahasının bulunduğu arazinin mülkiyetine göre diğer Kanunların getirdiği yükümlülüklerin de bulunduğu anlaşılmaktadır.

Kurumda yapılan 2021, 2022, 2023 yılı denetimleri kapsamında maden sahalarındaki rehabilitasyon süreçleri ve faaliyetlere dair mevzuat incelenmiş olup,

- İlgili mevzuatta maden sahasında yapılacak rehabilitasyon konusunda yapılacak işlemin detayları konusunda eksiklikler bulunduğu,
- İncelenen mevzuatta rehabilitasyon çalışmalarının yapılması için yıllarca sürececek alandaki tüm madencilik faaliyetlerinin tamamlanması, alanın terk edilmesi ve böylece ruhsatın hükümden düşmesinin beklendiği,
- Bu şekilde madencilik faaliyeti yapılan geniş alanlarda kısmen faaliyetin tamamlandığı lokal alanların rehabilitasyonu için de tüm bu sürecin tamamlanması gerektiği,
- İncelenen mevzuatta maden sahasının yalnızca bir bölümünde rehabilitasyon yapılması gerektiğinde "kısmi rehabilitasyon işlemi"ne olanak veren/zorunlu kılan herhangi bir hüküm bulunmadığı,
- Rehabilitasyon faaliyetlerinin finansmanı konusunda hey yıl alınan ruhsat bedellerinin %30'unun bu faaliyetler için ayrıldığı,

- Tahsil edilen bu miktarın ise madencilik faaliyetlerinin uzun yıllar boyunca sürmesi nedeniyle söz konusu rehabilitasyon maliyetlerini tüm sürecin sonundaki güncel maliyetleri yönüyle karşılamaktan uzak olduğu,

- Rehabilitasyon projelerinin nasıl oluşturulması gerektiği konusunda detaylandırmaya ihtiyaç duyulduğu,

- Maden sahalarında gerçekleştirilen rehabilitasyon faaliyetlerine ilişkin herhangi bir veri kaydının tutulmadığı,

tespit edilmiştir.

Bununla birlikte Kurum tarafından konuyla ilgili olarak eksikliklerin çözümü için faaliyetler yapılmakta olup, mevcut mevzuat doğrultusunda bu konu üzerine ilgili birimler tarafından ruhsat hukuku devam eden sahalarda yapılan rehabilitasyon faaliyetlerinin niteliği ve niceliğinin tespiti konusunda işletme faaliyet raporlarında ilgili bir kısım oluşturulması için çalışmalar yapılmaktadır. Diğer taraftan Mevzuat değişikliği konusunda da çalışma yapılmakta; mevzuatta rehabilitasyon ve kısmi rehabilitasyonun tanımlanması ile rehabilitasyon gelirlerinin uzun sürecek madencilik faaliyetleri sürecinde mali değeri anlamda erozyona uğramaması için bir takım mevzuat düzenlemeleri planlanmaktadır. Ancak henüz söz konusu mevzuat düzenlemeleri tamamlanıp yürürlüğe girmemiştir. Buradan hareketle konunun çözümü adına yapılacak mevzuat çalışmalarında;

- Maden sahalarındaki rehabilitasyon sürecine ara dönemler veya lokal bölgeleri de içerecek şekilde dinamik bir yapı kazandırılması,

- Maden sahasının tamamının mı yoksa bir kısmının mı rehabilite edilmesi gerektiğinin kararının verilmesi ve bu işleme uygun rehabilitasyon bedellerinin belirlenmesi, bu bedellerin hangi süreler içinde ne şekilde temin edileceği, gecikme durumunda ilave edilecek gecikme zamlarının ve sorumluluklarını yerine getirmeyen maden firmasına (kişi veya şahıs) uygulanacak yaptırımların belirlenmesi gerektiği,

-Rehabilitasyon yapılacak arazinin mülkiyetine göre ilgili Kurumların yapması gereken yükümlülükler ve bunlara ait finansmanın nasıl temin edileceğinin açıkça belirtilmesi gerektiği,

-Rehabilitasyon projesinin kimler tarafından hazırlanabileceği, onaylanması için gerekli şartların belirlenmesi ve projeye ilişkin usul ve esasların belirlenmesi, rehabilitasyonun uygun

bir şekilde yapılıp yapılmadığının tespiti, inceleme çalışmaları ve denetimlerin nasıl ve hangi Kurum tarafından yapılacağıının belirlenmesi gerektiği,

-Maden sahasında rehabilitasyon projesinde belirlenen kullanımdan farklı amaçlı bir kullanım yapılacaksa uyulması gereken usuller ve bu durumda alınan teminatların iadesiyle ilgili esasların belirlenmesi gerektiği,

-Maden sahalarında gerçekleştirilen rehabilitasyon faaliyetlerine ilişkin etkin bir veri kayıt sisteminin kurulması gerektiği ve buna dair kurumlar arası iletişimi etkin kılacak esasların belirlenmesi gerektiği,

hususlarının göz önünde bulundurulmasının sorunun etkin bir şekilde çözümü adına önemli olduğu değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Kurum Tarafından Uygulanan İdari Para Cezası İşlemlerinde Dava Konusu Edilen Açık Usul ve Esas Eksiklikleri Bulunmasına Rağmen Görevliler Nezdinde Kişisel Kusur İncelemesi Yapılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulguda belirtilen husus yerine getirilmemiştir. Bulgu 2023 yılı raporunda "Kurumda Benzer Hatalardan ve Aynı İçerikli Hukuk Davaları Kaynaklı Bütçesel Yükün Devam Etmesi" başlığı altında yer almaktadır.
Kurumun Karşı Karşıya Olduğu Hukuki İhtilafların Sayısındaki Artışın Bütçe İmkanları Açısından Risk Oluşturması (2022 Yılı Sayıştay Denetim Raporundaki 2 No.lu Bulgu)	2022	Yerine Getirilmedi	Kurumun karşı karşıya olduğu hukuki ihtilaflar artarak devam etmekte ve davalar çoğunlukla kurum aleyhinde sonuçlanmakta olduğundan 2023 yılı raporunda başlık değiştirilerek bulguya yer verilmiştir.
Maden Sahaları İle İlgili Kurumca Yapılan İhalelerde Taban İhale Bedeli Belirleme Konusunda Bağlayıcı Objektif Standartların Olmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığından bulgu 2023 yılı raporuna alınmıştır.
Ruhsatı Hükümden Düşen Ve Terk Edilen Maden Sahalarında Yapılan Rehabilitasyon/Çevre İle Uyum Çalışmalarının İcrasında Ve Takibinde Eksiklikler Bulunması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığından bulgu 2023 yılı raporuna alınmıştır.
Alınan Çevre Uyum Bedellerinin Maden Sahalarında İşletme Sonrası Yapılacak Rehabilitasyon Çalışmalarının Maliyetini Karşılama Yetersiz Kalması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu konusu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığından bulgu 2023 yılı raporuna alınmıştır.